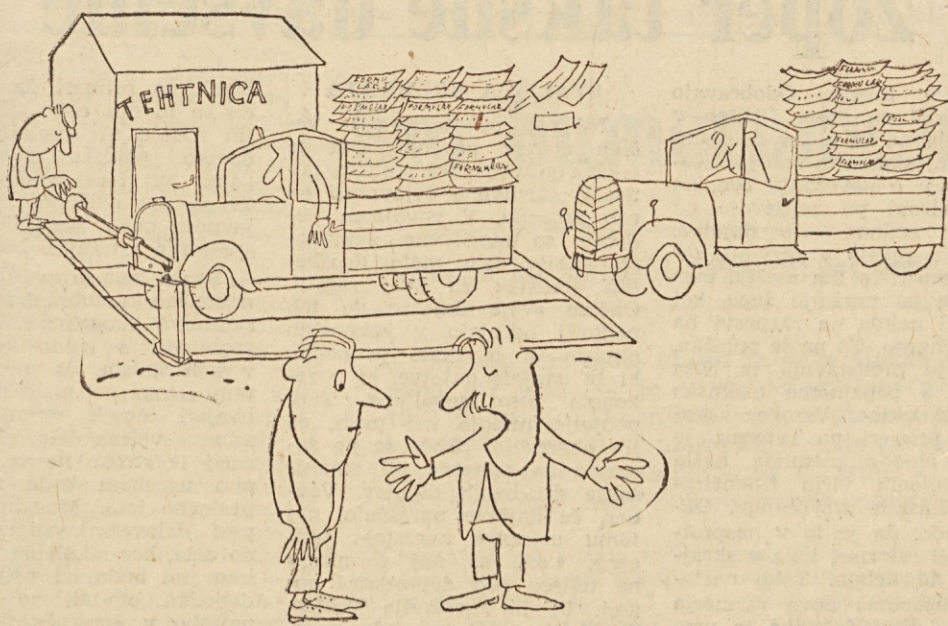

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEZEL - ZDRUŽITE SE!

Četrtek, 7. julija 1966

Št. 26, leto XXII

PREDLOG ZA UVEDBO NAGRAJEVANJA PO DELU

— Najboljše merilo za nagrajevanje po delu v naši administraciji je kvantiteta!

Karikatura: ANDREJ NOVAK

SEJE PREDSEDSTVA REPUBLIŠKEGA SVETA ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

SINDIKATI ZA POSPEŠENO GRADNJO STANOVANJ

Na seji predsedstva republiških sindikatov so minulo sredo kritično ocenili izvajanje stanovanjske reforme z vidika samoupravnih odnosov in življenjskega standarda. Opozorili so, da je še precej nerešenih problemov, ki ovirajo praktično uresničevanje načel resolucije o stanovanjskem gospodarstvu, zaradi česar tudi gradnja stanovanj stagnira. Spričo tega, da postaja stanovanje tudi eden od pglavitnih činiteljev življenjskega standarda delovnih ljudi, zlasti zdaj, ko začenjajo na tem področju prevladovati ekonomski odnosi, je razumljivo, da morajo sindikati še bolj kot doslej posvečati pozornost stanovanjskemu standardu.

Vrsta stvari, ki so jih sindikati postavili kot nujni imperativ za uspešno izvajanje stanovanjske reforme, ni uresničeni. Eden najbolj pomembnih vzrokov za letošnjo stagnacijo

stanovanjske izgradnje je pomanjkljiv kreditni sistem, oz. dejstvo, da ni vzpostavljen medsebojni odnos med banko in delovnimi organizacijami. V bankah pravijo, da delovne or-

ganizacije nočejo pri njih združevati sredstev za gradnjo stanovanj, v delovnih organizacijah pa trdijo, da bi sredstva vlagali, če bi obveljali resnično poslovni odnosi in če bi se jim ta sredstva primerno obrestovala. Vsekakor je krivda na obeh straneh.

Čeprav je treba upoštevati, da finančno sposobnost bank za financiranje stanovanjske izgradnje omejuje dolgoročna angažiranost ukinjenih stanovanjskih skladov, pa bi kljub temu banke lahko storile mnogo več za uveljavitev kreditnega sistema, kot so. S tem, da so razpisale večinoma precej ostre pogoje kreditiranja — pa še tega ne vse — še zdaleč niso izčrpale vseh možnosti. Večini bank lahko očitamo premajhno poslovno sposobnost in prizadevnost, da bi z različnimi stimulativnimi oblikami kreditiranja angažirale več sredstev od posameznikov in od delovnih organizacij. Ob tem so člani predsedstva na seji menili, da bi bilo treba varčevanje urediti tako, da bi se vloge obrestovale najmanj tako, kot vezane hranilne vloge. Še več, po njihovem mnenju bi se varčevanje za stanovanje moralo nagraditi, za to pa bi morali bankam dati sredstva iz skupnih rezerv. Varčevanje je temelj našega stanovanjskega gospodarstva, zato pa bi morali biti varčevalci stimulirani zanj, obenem pa bi morali biti sigurni, da bodo sklenjene pogodbe neizpodbitno veljavne.

Kot rečeno pa banke, čeprav so eden najpomembnejših dejavnikov v sistemu financiranja

(Nadaljevanje na 3. strani)

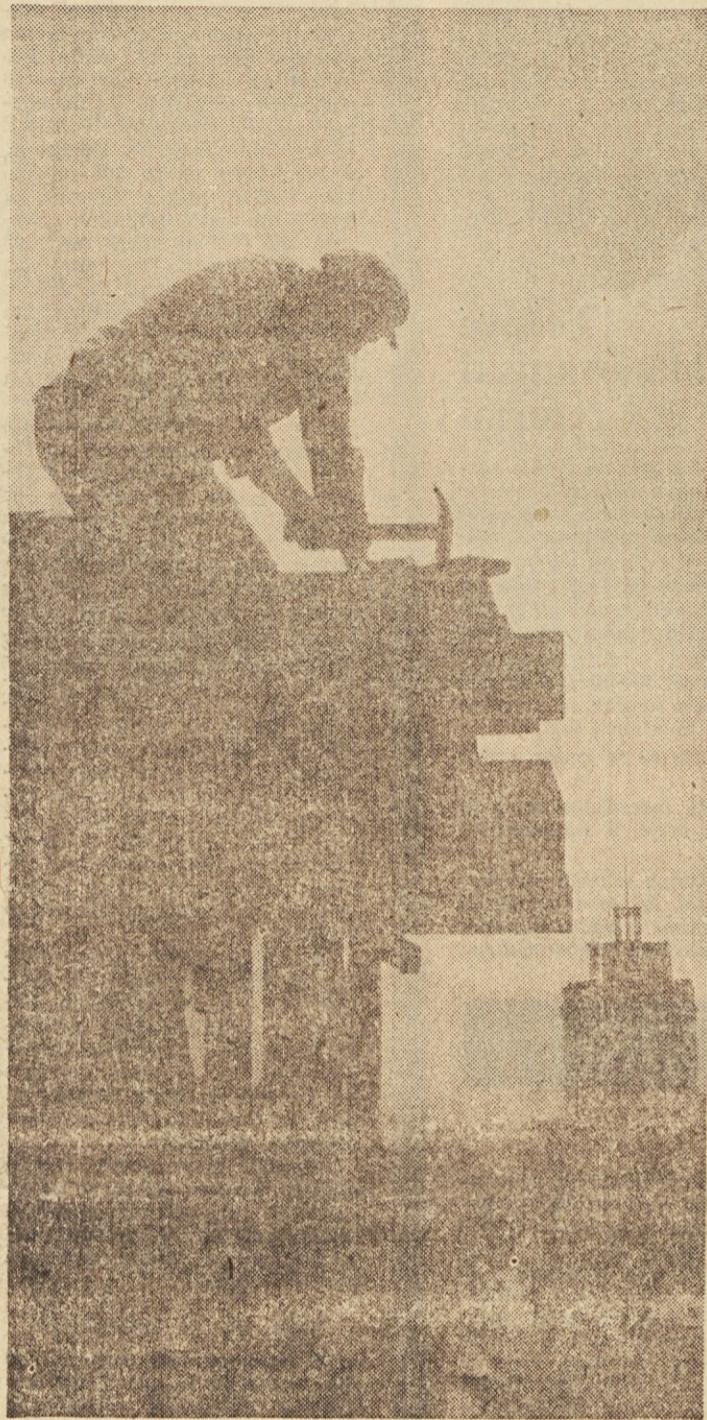
ZA OKROGLO MIZO V PTUJSKIH SINDIKATIH:

Prizadevanja veljajo proizvajalcu

Za okroglo mizo v ptujskih sindikatih so sedli: JANKO KOSI, predsednik komisije za gospodarstvo in nagrajevanje, MILAN KRAJNIK, predsednik komisije za delovni čas, JANKO BOHAK, predsednik komisije za delavsko samoupravljanje in samoupravne akte, MARIJA SVETELSEK, predsednica komisije za standard in socialno politiko, dr. ANTE MILETA, predsednik komisije za varstvo pri delu in zdravstveno preventivo, IVAN BOMBEEK, predsednik komisije za oddih in rekreacijo, MARIJA SVETELSEK, predsednica komisije za izobraževanje in FELIKS BAGAR, predsednik komisije za organizacijska in kadrovska vprašanja. Za vse velja oznaka: aktivni sodelavci ptujskega sindikalnega sveta. Prizadevanja veljajo proizvajalcu.

NOVINAR: V ptujskih sindikatih ste si v program svojega dela zapisali, da si boste prizadevali razreševati vse tiste probleme, ki so za proizvajalce pomembni. Ti problemi pa se slej ko prej začenjajo že v proizvodnji.

JANKO KOSI: Bo držalo. Zato smo v sindikatih prav zadnje plenarno zasedanje posvetili problemom gospodarjenja. Ena izmed značilnosti pa je, da delovne organizacije v petih mesecih letos — nekoliko zaostajajo za plani. Značilna pa je bila tudi težnja, da so se v delovnih organizacijah s pre-

LJUBLJANSKE SILHUETE

FOTO SLUZBA DE

● STR. 2:

PRIPOMBE
K STALIŠČU
OBSS KOPER

● STR. 3:

KER BUMERANG
NE PRILETJ NAZAJ!

● STR. 4:

POSEBNA IZDAJA
V PTUJU

● STR. 5:

ŠTIRJE PRIJATELJI

● STR. 6:

ZUNANJI VZROKI
KRNJIJO
SAMOUPRAVNOST

● STR. 7:

POZABLJENO
PODROČJE

● STR. 8:

ZGODBA O SEMIH
ODSTOTKIH
OBRESTI
ZA IZNAJDLJIVOST

BRIONSKI PLENUM ZKJ

Z Brionov, kjer je te dni pod Titovim vodstvom zasedal IV. plenum CK Zveze komunistov Jugoslavije, je prišla vest o frakcionaškem boju za oblast, čigar glavni nosilec je bil Aleksander Ranković. Ta frakcionaški boj, ki ga je brionski plenum raztrkal in enodušno obsodil, je pomenil nevarnost za enotnost Zveze komunistov, za enotnost jugoslovanskih narodov — skratka nevarnost za naš socialistični razvoj.

Ali nas je vest o tem frakcionaškem boju presenetila? Ali nas je prestrašila, ali je omajala zaupanje v Zvezo komunistov, v naš nadaljnji socialistični razvoj?

Priznati moramo, da nas je ta vest zelo neprijetno iznenadila, hkrati pa lahko mirno rečemo, da nas ni prestrašila, da nam ni omajala zaupanja niti v Zvezo komunistov niti v naš nadaljnji socialistični razvoj. Z vsem srcem lahko pritrdimo Titu, ki je na plenumu dejal: »Mi smo tako močni, da lahko pogledamo dejstvom v oči in sprejmemo sklepe, ki bodo naši deželi in ljudstvu omogočili hitrejše napredovanje.«

Ta dejstva, s katerimi je brionski plenum seznanil našo javnost, pa govore o tem, da je Aleksander Ranković v svoji želji za vrhovno oblastjo šel tako daleč, da je vgrajeval prisluškovalne naprave v stanovanjih in uradih najvišjih državnih in partijskih funkcionarjev, ki jih je špiuniral tudi na druge načine, da se pri tem ni ustavil niti pred osebnostjo Tita; da je službo Državne varnosti od aparata za boj proti domačim razrednim sovražnikom in zunanji nevarnosti spreminjal v aparat, ki naj bi mu zagotovil oblast nad Zvezo komunistov, oblast nad našo družbo sploh.

Medtem, ko sta VIII. kongres ZKJ in gospodarska reforma sprožila proces globokih sprememb v gospodarski in politični strukturi naše družbe, katerih cilj je utrditev gospodarskega in družbenega položaja delovnega človeka in njegove pravice, da odloča o pogojih in rezultatih svojega dela, so Aleksander Ranković in njegovi somišljeniki zoperstavljali moč oblasti in prisiljevanja moči delovnih ljudi, združenih v sistem samoupravljanja. Bili so »zastrebjeni« zaradi razvoja naše družbe na samoupravljalnih temeljih, pa so zato zastopali politiko »čvrste roke« in njene oblasti nad ZKJ in nad našo družbo sploh.

Takšno delovanje Aleksandra Rankovića in njegovih somišljenikov je seveda zaviralo naš družbeni razvoj, zaviralo je prizadevanja delovnih ljudi za realizacijo ciljev gospodarske in družbene reforme, zaviralo je učinkovito delo ZKJ, predvsem pa dele njenih vodilnih organov. To je spodbujalo ugled Zveze komunistov, ni ga pa spodkopalo. Pozno smo se lotili teh problemov, je dejal Tito na plenumu, toda ni še prepozno; zdaj je naša naloga, da izvajamo sklepe in rešujemo probleme tako, kot smo jih nekoč — enotno, komunistično.

Ni dvoma, da bosta Tito in CK ZKJ, ki sta se odločno postavila na stran polnega spoštovanja pravic delovnih ljudi in njihove odločilne vloge v naši družbi, imela v svojih prizadevanjih enodušno, neomajno podporo sto in sto tisočev jugoslovanskih samoupravljavcev, ki jih vest o mahinacijah predstavnikov »čvrste roke« ni prestrašila zato, ker priznajo in bodo vedno priznali samo roko samo-

MILAN POGAČNIK

SEJA PREDSEDSTVA
CENTRALNEGA ODBORA
SINDIKATOV
STORITVENIH
DEJAVNOSTI

Ugovori zoper takšne davščine

V Ljubljani je bila 28. junija seja predsedstva centralnega odbora sindikatov storitvenih dejavnosti, na kateri so člani obravnavali položaj storitvenih dejavnosti po gospodarski reformi. Na seji so temeljito proučili nekatere pojave, ki postajajo v sedanjih razmerah ovira in preprečujejo razvoj mnogih podjetij te vrste.

VEČJE OBVEZNOSTI

Mnoge gospodarske organizacije, ki občanom nudijo storitve in usluge, so se znašle v zadnjem času v težkem položaju, ker so družbene obveznosti, ki jim jih predpisujejo občine, vedno večje. Stopnjevanje se povečuje vse datjave, ki jih ta podjetja prilivajo v občinski proračun. Dobro so tudi znane težave občinskih proračunov, kjer na vsakem koncu in kraju primanjkuje denarja. Občine seveda svoj »lonček« pristavljajo tam, kjer ga lahko. Na »mušico so vzele« najbolj podjetja storitvene dejavnosti.

(Nadaljevanje na 2. strani)

delovni teden. Res pa je, da je ta prehod v marsičem težaven. Notranje rezerve v organizaciji dela sicer so, toda največ bi si pravzaprav morali obetati od mehancije. Ta delež pa je spričo pičlih sredstev delovnih organizacij še vedno zelo skromen.

NOVINAR: V sindikatih pogosto poudarjamo pomen interne zakonodaje za razvoj družbenih odnosov v delovnih organizacijah. In vaše izkušnje?

JANKO BOHAK: Komisija občinskega sveta je v prvem obdobju zasledovala predvsem prizadevanja delovnih organizacij pri usklajevanju statotov. To gradivo prav zdaj analiziramo in bo pomenilo tudi vsebino enega od jesenskih plenurnov občinskega sveta. Kar zadeva kvaliteto obdelave materije lahko rečem, da so sedanji statuti veliko boljše. Seveda pa moramo zdaj ugotoviti predvsem to, kako se ta stališča v praksi tudi uveljavljajo, in predvsem, koliko so statuti omogočili razvoj samoupravljanja med neposrednimi proizvajalci v delovnih enotah. Ugotavljamo namreč, da se neposredno samoupravljanje razvija le v večjih delovnih or-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Yugoslovanski sindikati

Konkreten odgovor sindikatov

O delovnih enotah in uveljavljanju neposrednega samoupravljanja proizvajalcev na železnici je bilo doslej že veliko govora. Vedno znova pa se je zastavljalo osnovno vprašanje: kaj je to delovna enota v železniškem prometu.

Udeleženci posveta, ki ga je pred dnevi sklical Centralni odbor sindikata prometa in zvez skupaj še z nekaterimi drugimi institucijami o uveljavljanju delovnih enot na železnici, so tokrat dali nekatere konkretne odgovore na to vprašanje. Tako med drugim v prometni dejavnosti: delovne enote naj bi predstavljale ranžirne postaje, na področju vlakotne vleke bi bilo možno formirati dve enoti, vleko samo s tekočim vzdrževanjem in delavnico, na večjih postajah in v večjih kurilnicah pa bi bilo možno formirati tudi več delovnih enot. Posvet je nadalje opredelil tudi možnosti, ki se ponujajo za formiranje delovnih enot na področju vzdrževanja prog, signalno varnostnih naprav in zvez ter skupnih služb in servisov. Kolikšno pa naj bo število zaposlenih v teh delovnih enotah, naj bo odvisno od tehnično tehnoloških in ekonomskih pogojev vsakega posameznega podjetja.

Srbija

Težave v stanovanjski reformi

Ko je pred nedavnim predsedstvo RS ZSJ za Srbijo razpravljalo o problematiki izvajanja stanovanjske reforme, je razprava pokazala, da ta proces spremljajo precejšnje težave. Med drugim so člani opozorili tudi na naslednja nerazrešena vprašanja:

- Pogoji kreditiranja niso ugodni niti za kupce niti za proizvajalce stanovanj, saj mora na primer kupec, potem ko položi 60-odstotno participacijo, čakati na bančni kredit kar 14 do 16 mesecev.
 - Ureditev mestnega zemljišča preveč bremeni ceno stanovanja, saj na primer znaša v Beogradu strošek za ureditev zemljišča kar 50.000 starih dinarjev za kvadratni meter.
 - Skromnejša in cenejša stanovanja se še vedno grade samo v zaključnih in deklaracijah.
 - Pomanjkanje različnih gradbenih materialov samo še podaljšuje že tako preveč dolg spisek težav v stanovanjski izgradnji.
- Zavoljo tega tudi zaključek predsedstva srbskih sindikatov: največkrat si lahko ustvarimo vtis, da se proizvajalci s povprečnimi ali podpovprečnimi osebnimi dohodki z gospodarsko reformo niso približali rešitvi svojega stanovanjskega problema.

Zanimiva analiza

Z namenom, da zapuste poprišče posplošenih in nedokumentiranih analiz, je občinski sindikalni svet na Reki s pomočjo psihologov, sociologov in ekonomistov anketiral o mehanizmu samoupravljanja in samoupravnih odnosov skoraj 17.000 proizvajalcev te komunice iz 54 delovnih organizacij. Iz te obširne ankete pa tokrat povzemamo samo nekaj zanimivih podatkov. Tako 11.300 zaposlenih Rečanov meni, da bi lahko produktivnost na njihovem delovnem mestu povečali že z boljšim sistemom nagrajevanja. Vendar pa tega, kot vse kaže, ne bo ravno lahko doseči, kajti: še vedno so njihovi osebni dohodki poleg strokovnosti (7400 odgovorov), količine proizvodov (8400 odgovorov), kvalitete dela (7952 odgovorov) odvisni od odnosa do neposredno predpostavljenih (6272 odgovorov).

Razen tega pa so imeli Rečani tudi nekatere druge pripombe na sistem nagrajevanja po delu. Tako 60% anketiranih meni, da so obstoječi razponi v osebnih dohodkih pre nizki.

Hrvatska

Prizadevanja veljajo proizvajalcu

(Nadaljevanje s 1. strani)

neposredno samoupravljanje organizacija in da po drugi strani naraščajo delovni spori. Vse to, kot rečeno, je treba še temeljito preanalizirati, čeprav mislim, da bodo glavno nalogo le morali opraviti sindikati v delovnih organizacijah, da posledaj zastavijo ves svoj vpliv, da bi se razvilo neposredno upravljanje proizvajalcev in da v delovnih organizacijah začno spoštovati svojo interno zakonodajo.

NOVINAR: In kakšne so naloge komisije za standard in socialno politiko?

MARICA FAJT: Proučevati vplive na življenjski standard proizvajalcev, bi bil najkrajši odgovor. Sicer pa tole: v ptujski komuni imajo zelo slabo razvito otroško varstvo, tako da je le kakih 200 od 4.000 otrok zajetih v varstvene ustanove. Podobno ugotavljamo tudi za družbeno prehrano, saj nam podatki razkrivajo, da se komaj 3% zaposlenih hrani v obratnih družbenih prehrane. Eden od jesenskih plenumov pa naj bi odgovoril na vprašanje, kako se giblejo življenjski stroški in kakšen je njihov vpliv na realne osebne dohodke. Predzadnji plenum občinskega sveta pa smo posvetili problemom stanovanjske izgradnje, in se predvsem zavzeli za združevanje sredstev in za cenejšo gradnjo.

NOVINAR: Ena izmed zahtev sindikatov je večja varnost pri delu. Ne le zavoljo izgublje-

nih sredstev, temveč predvsem zaradi proizvajalcev.

Dr. ANTE MILETA: Pri nas imamo vedno pripravljenih veliko gesel o zaščiti delavcev, izkušnje pa nam pričajo, da po navadi storimo bolj malo. Izdelamo pravilnik, nato pa leta obleži v predalih kdo ve katere službe. Težavnost nezgod na delu narašča — to lahko poveste, v kateri delovni organizaciji so razen ponesrečenca pripisali krivdo še komu drugemu? In nato: kakih 80% delavcev se vozi na delo od 5 do 30 km. Je zavoljo tega kaj čudno, če so obolenja zlasti v zimskem času izredno številna. In spet: lani je kontrolor opravil preglede pri 200 delavcih, ki so bili v bolniškem staležu, od katerih pa jih je kar 176 bilo dovolj zdravih za domača dela. Toda naj bo dovolj teh podatkov. Mislim pa, da bi morale zlasti sindikalne podružnice odločno zahtevati, da zdravstvena zaščita in skrb za varno delo vendarle postaneta sestavni element poslovne politike sleherne delovne organizacije. Po drugi strani pa bi morali zagotoviti tudi več sodelovanja med gospodarskimi organizacijami in zdravstveno službo, da da bi tako enotno reševali naše skupne probleme. Eden izmed njih je tudi ta, da Ptuj še nima svojega dispanzerja za delovno medicino, čeprav ima kader zanj in bi bilo treba zagotoviti le prostore in sredstva za opremo. In če smo malo prej ugotavljali potrebo po skupnem reševanju problemov družbenega standarda, potem bo brž-

čas tudi razumljivo, zakaj moramo v sindikatih zahtevati, da skupno rešujemo tudi te probleme.

NOVINAR: Ste v ptujskih sindikatih opredelili svoje naloge tudi na področju oddiha in rekreacije?

IVAN BOMBEEK: O tem smo razpravljali na enem izmed spomladanskih plenumov. Osnovna ugotovitev pa je bila, da so v delovnih organizacijah razmeroma dobro poskrbeli za letni oddih zaposlenih. Veliko slabše pa za tedenski in dnevni oddih. Zato smo si v sindikatih zadali, da v delovnih organizacijah osnujejo namenske sklade za oddih in rekreacijo delavcev ter da izdajajo programe za tovrstno dejavnost. Sindikalne podružnice pa naj pripravijo, da bodo ti programi zares dolgoročni in konkretni, da bodo v delovnih organizacijah zares zagotovili sredstva za njihovo uresničitev.

NOVINAR: Zanimiva je ugotovitev enega izmed ptujskih sindikalnih delavcev, da se proizvajalci ne poslužujejo svojih pravic in dolžnosti tudi zavoljo tega, ker so njihova obzorja splošnega znanja vse preveč ozko začetana.

MARIJA SVETELŠEK: Vsekakor drži domneva, da veliko proizvajalcev, še posebej nas skrbijo to, da so med njimi v večini mlajši, nima niti popolne osemletke. Toda, vsaj ta pogoj bi moral izpolnjevati sleherni državljan, ko se zaposli. Ze zavoljo tega, ker je to osnovno, da sploh lahko poseže

(Nadaljevanje s 1. strani)

Vendar bi bilo nesmiselno trditi, da se vse datjave delovnih organizacij stekajo v občinski proračun. Tudi v druge blagajne se stekajo.

Nastaja vprašanje, do katere meje lahko navijamo datjave iz storitvenih dejavnosti in kje je meja za črpanje proračunskih sredstev iz podjetij? Odgovor na to vprašanje ni lahek. Vzemimo samo najemnine za poslovne prostore kot datjave, ki se je v zadnjem času močno povečala v breme podjetij. Navijanje najemnin za poslovne prostore presega vse meje. Po nekod so narasle kar za 100 odstotkov. Dovolj je, če navedemo samo dve mesti: v Bitoli so se dvignile za 75 odstotkov, v Požarevcu pa za 100 odstotkov. V Beogradu se je cena za kvadratni meter površine povzpela od 600 dinarjev na 1800 dinarjev. To pa je tem bolj nevarno, če vemo, da ustava daje delovnim organizacijam pravico, da upravljajo s temi prostori. Tri beograjska podjetja so namreč pri ustavnem sodišču že sprožila spor za uveljavitev te pravice. Nesmiselno je tudi, da podjetja, ki morajo prostore investicijsko vzdrževati in so jih nekatera že dvajset let vzorno vzdrževala in postopno modernizirala, plačujejo zdaj zanje najemnine.

Razen najemnin za poslovne prostore naraščajo tudi druge datjave, med njimi posebno davek na promet. V zadnjem času se je temu davku v nekaterih občinskih pridružil še poseben davek na usluge. Pri alkoholnih pijačah so občine podjetja obdavčile z najvišjo možno stopnjo, ki jo zakon še dopušča. Razen tega so člani plenuma CO sindikata delavcev storitvenih dejavnosti pri odmeri prometnega davka grajali odmero po prometu in ne po količini.

S tem pa z naštevanjem davščin še nismo končali. Ob zemljarini se je v nekaterih občinah v zadnjem času pridružil še davek na uporabo mestnih zemljišč. K temu moramo še prišteti različne takse, od taks za firmo do taks za izkoriščanje pločnikov.

Našteli smo samo sedem glavnih datjav, ki so se povečale. To pa po mnenju sindikata delavcev storitvenih dejavnosti ni v skladu z gospodarsko reformo.

KDO JE V ZADREGI?

Z gospodarsko reformo so bila nekotič popravljena nekakšna računa storitvenih dejavnosti. Vendar se je za silo izboljšani položaj teh podjetij v zadnjem času zopet poslabšal z višjimi datjavami. Tako so ti kolektivni stopili z dežja pod kap. Cene storitev in uslug pa se še vedno ne

formirajo prosto. Odobravajo jih zavodi za cene. Občine v skrbi, da ne bi padel družbeni in osebni standard, nečesto ničesar slišati o povečanju cen, na drugi strani pa zahtevajo od podjetij vedno večje datjave. Tako jih dušijo v razvoj, zakaj z eno roko jim mašijo usta z drugo pa praznijo žep, kot je dejal nekdo na razpravi na tem plenumu. To pa je politika, ki jo je predstavnik iz Niša označil s popolnoma občinsko in kratkovidno. Vzroke, zakaj takšni primeri po reformi, je večina članov plenuma našla v neurejenosti virih financiranja občinskih proračunov. Občine vedo, da je to v nasprotju s cilji reforme, toda v skrajni sili to delajo. Tako nastajajo postopoma nova razmerja v porazdelitvi dohodka in vračamo se nazaj na stopnico, kjer smo bili. Seveda pa ob takšnem ravnanju ni mogoče pričakovati, da bi našli možnosti za razvoj storitev in uslug, kar naj bi bil tudi eden izmed temeljnih ciljev reforme.

STALIŠČA SINDIKATA

Na seji predsedstva je večina članov povedala, da je takšna gospodarska politika postila storitvene dejavnosti na rob propada. V povojnem obdobju so storitvene dejavnosti dobile zelo malo družbenih sredstev za svoj razvoj. Občine svoje datjave do teh podjetij odredajo v zakonskih okvirih in le malo je občin, ki bi uvajale datjave, ki z zakonom niso dovoljene. Tudi podjetja nimajo nič proti, če jih obdavčijo. Nihče se ne zavzema za odpravo ali zmanjšanje družbenih datjav. Vendar, če datjave naraščajo, naj temu ustrezno narastejo tudi cene. Cene se naj formirajo na tržišču pod dejanskimi pogoji, ki jih postavlja tržišče. Sindikati predlagajo, da zvezni izvršni svet sprosti cene storitev in uslug. Cene se naj formirajo v občini. Pri tem pa bo stopil v ospredje nov močan vpliv tržišča, zakaj to bo odredilo, kakšne cene bodo občani zmožni plačati. V nekaterih ob-

činah so primeri že pokazali, da so morali cene znižati, ker jih tržišče ni sprejelo. Gospodarsko politiko storitev in uslug naj torej vodijo občine. Te se naj odločijo, katero dejavnost bodo razvijale in pospeševale s tržnimi cenami.

Razen tega bi morali datjave dokončno preoblikovati iz fiskalnih v ekonomske. To naj bi zagotovili s trdnostjo datjav v tem smislu, da med poslovnim letom ne bi bilo mogoče uvajati novih datjav. Zdar namreč večina delovnih organizacij te stroke ne ve, s kakšnim uspehom bodo zaključile poslovno leto. Mnogim marljivim delavcem vzamejo voljo do dela, ker nikoli ne vedo, koliko jim bodo od ustvarjenega dohodka odvzeli za občinske potrebe v »proračunskem grabžu«.

Na seji plenuma so tudi izvolili komisijo, ki bo pripravila obširno informacijo in s poljudnim jezikom storitvenih dejavnosti seznanila zvezne organe.

Z. T.

● POSLANO NA PP 313/VI LJUBLJANA ● POSLANO NA PP 313/VI LJUBLJANA

PRIPOMBE k stališču ObSS Koper

Komite ZK v Luki Koper je na seji 18. junija 1966 obravnaval tudi pismo Občinskega sindikalnega sveta Koper od 7. junija 1966 o grožnjah in izsiljevanju direktorjev v nekaterih delovnih organizacijah nasproti samoupravnim organom. V sindikalnem pismu je omenjena tudi naša delovna organizacija oziroma naš direktor (glej pismo v Primorskih novicah z dne 11. junija 1966 ali v Delavski enotnosti z dne 16. junija 1966).

Komite pozdravlja skrb občinskega sveta za samoupravne odnose in za zaščito samoupravnih organov pred raznimi izsiljevanji. To je naša skupna skrb, to je še posebno skrb in dolžnost komunistov. Vendar nas čudi, vsaj glede naše delovne organizacije, tako enostransko in zato škodljivo pisanje sindikalnega sveta.

Samoupravljanje kot celovit družbeno-ekonomski odnos ni mogoče strpati v nekaj sablon-skih form in potem soditi, kaj je napredno in kaj preživelo in konservativno. Danes, ko smo že uspešno prerasli proces boja za samo samoupravno obliko, prehaja ta boj v sfero vsebine samoupravljanja, v bistvo samih

odnosov. Tu pa ni več mesta poenostavljenim in površinskim ocenam, brez globljega poznavanja posamezne sredine in dogajanja, brez dialektike. Samoupravljanje doživlja pritisk z različnih strani in tisti, ki želijo omejiti ta pojav edino na relacijo delavci—uprava ali delavci—direktor, niso daleč, hote ali nehoti, od tistih »ideologov«, ki skušajo umetno razdeliti samoupravljanje in vodenje, ali z drugo besedo, razbijati enotnost kolektivov na strokovne in nestrokovne delavce; prvi naj imajo vodenje, drugi pa samoupravljanje.

Do zaostrovanj notranjih odnosov in konfliktov v resnici ne prihaja samo na relaciji samoupravni organi in vodilni delavci, temveč — in v zadnjem času še posebej — tudi na relaciji samoupravnega in demokratičnega reda na eni strani ter stihijnosti, samovoljnosti in obrambe posebnih interesov ožjih ali širših sredin v delovnem kolektivu na drugi strani. To pa je sindikalni svet v svoji očitno očitno prezl. Gospodarska reforma ni le zbir ekonomskih in finančnih ukrepov, je zlasti tudi reforma ekonomskih odnosov. Spreminjanje teh odnosov pa nujno zahteva tudi marsikdaj in marsikje spreminjanje dosedanjih delovnih navad, spreminjanje že utrjenih položajev, spreminjanje tistega, kar je včeraj še zadoščalo, danes pa je potrebno preseči. Produktivnost, ekonomičnost, delitev dohodka po delu, strokovnost, odgovornost — to spreminja odnose, to sprošča nove pobude, nove dosežke in tudi nove odnore. Ti odpori, ti pritiski prehajajo v posameznih primerih do ostrejših konfliktov proti vsemu organiziranemu, in tako tudi proti lastnim samoupravnim organom. Taki pojavi niso tuji niti v naši delovni organizaciji, njihovo jedro je zlasti v krogih tistega dela delavcev, ki se še niso uspeli življenjsko povezati s kolektivom in se vključiti v redno samoupravno delo.

Prikriti ali odkriti odpori in izmikavanje novim organizacijskim ukrepom, različne zahteve za udeležbo na dohodku, ki niso odraz vloženega dela, prenašanje odgovornosti na druge, samovolja pri izvrševanju delovnih nalog, posplošeno kritiziranje strokovnih delavcev in organizatorjev dela in odpor do novih strokovnjakov, to je samo del problemov, s katerimi se srečujejo samoupravni organi prav v sedanjem obdobju, ko si kolektiv začrtuje temelje svojega srednjeročnega programa razvoja in se na celotni fronti

NOVINAR: Vprašan je bržčas še veliko. Vendar le še to: kako v sindikatih rešujete svoje kadrovske probleme?

FELIKS BAGAR: Zavzemamo se za čimbolj demokratično izbiro članov v sindikalno vodstva. Kot najbolj uspešna oblika pa so se nam pokazale predvzvolne konference v sindikalnih podružnicah, na katerih članstvo razpravlja in odloča tako o kandidatih za izvršne odbore kot za občinske organe sindikatov. Zato menimo, da bi moralo članstvo v sindikalnih podružnicah razpravljeti in odločati tudi o kandidatih za republiško in zvezno vodstvo. Kljub temu pa imamo nekaj pripomb na dosedanje kadrovske politiko v sindikatih. Najprej bo potrebno pritegniti v sindikalno delo in še posebej v izvršne odbore tudi kadre z višjo in visoko strokovno izobrazbo, ker bomo le tako uspešno reševali številne naloge. Drugi problem pa je v tem, da je v izvršnih odborih vse premalo delavcev iz neposredne proizvodnje. To pa je po našem mnenju tudi eden izmed odločilnih vzrokov, da posamezni izvršni odbori sindikalnih podružnic pomenijo le podaljšek upravnih vodstev.

Kako škodljivo lahko vpliva na kolektiv taka samovoljna ocena od zunaj, ki jo je tokrat podal občinski sindikalni svet, je potrjuje sedanja ogorčenost večine kolektiva in zadovoljstvo pri občutek moči tistih posameznikov, ki želijo ribariti v kačnem. Prepričani smo, da bi občinski sindikalni svet ravnal pravilneje, če bi se predhodno seznanil z dejanskimi razmerami in ne bi šel tako suvereno mimo vseh samoupravnih organov v podjetju in mimo vseh družbeno-političnih organizacij celo mimo sindikalnega odbora v Luki. Take metode dela odločno odklanjamo in jih demantiramo tudi same posledice. So morda tu tisti ostanki staroga delovnega režima, ki ovirajo prizadevanja kolektivov za izvajanje reforme, o katerih siicer govori pismo sindikalnega sveta!

Luški komite zato pričakuje, da bo občinski sindikalni svet ponovno temeljiteje analiziral svojo oceno o ogorčenosti samoupravnih organov in postopolno zrelejšo in resničnejšo sliko.

Luški komite ZK Koper

Sindikalni odbor Luke Koper je na sestanku 27. junija 1966 obravnaval pismo Občinskega sindikalnega sveta Koper in je v tej zvezi zavzel enako stališče kot Luški komite ZK dne 18. junija 1966 ter se z odgovorom v celoti strinja.

Sindikalni odbor Luke Koper

OB POSVETOVANJU O GIBANJU IN ZNAČILNOSTIH DELOVNIH SPOROV NA OBMOČJU MESTA LJUBLJANE

Ker bumerang ne prileti nazaj

Potrebno bo poostriiti odgovornost tistih, ki odločajo o pravicah delavcev

Število nasvetov, ki jih je dala Služba pravne pomoči pri RSS, se je v preteklem letu nasproti letu 1964 podvojilo. Omenjena pravna pisarna je dala lani kar 2333 nasvetov, v zastopanje pa je prevzela 572 zadev. Seveda je delovnih sporov v resnici še precej več, kot pa jih evidentira Služba pravne pomoči.

Čemu tolikšno število tistih, ki iščejo pomoč zaradi konfliktov na delovnem mestu...?

Mnogo ljudi išče pravno zaščito predvsem zaradi novega zakona, ki ureja pravice in dolžnosti delavcev iz delovnega razmerja. Niti delavci niti delovne organizacije namreč ne poznajo dovolj temeljnega zakona o delovnih razmerjih. Seveda pa je razlog številnih formalnih pomanjkljivosti v odločbah in sklepkih delovnih organizacij tudi v številnih nejasnostih zakona in njegovem slabem tolmačenju.

Število primerov nepravilne uporabe TZDR razumljivo pada, ker se s časom nejasnosti v zakonu pojasnijo s stališči sodišč in s publikacijami v strokovnem časopisu. Kljub vsemu pa raste število delavcev, ki prihaja po nasvete v Pravno pisarno zaradi šikan, maščevanja in nasprotovanja tistih, ki odločajo o njihovih pravicah. Zal, so ti delavci dejansko najslabše zaščiteni in lahko le redkokdaj dokažejo nepravilnosti ter jih še bolj poradko tudi dokažejo. Običajno tisti, ki vedo za nepravilnosti, nočejo pričati na sodišču, boječ se nezaželenih ukrepov s strani delovne organizacije. Najlepše je to razvidno prav iz pričevanja bivše tajnice direktorja maloprodaje v podjetju Agrokombinat Emona, ki je na sodišču priznala, da vsega, kar je dejala, ne bi povedala, če bi še nadalje ostala v delovni organizaciji. Ker pa sedaj odhaja v inozemstvo, je priznala, kaj je bil resnični razlog odpovedi delovnega razmerja. Uletovi in Klemenčičevi, ki je bil v odločbi o prenehanju dela prikrit z obrazložitvijo, da je potrebno zmanjšati obseg poslovanja. Vse ostale priče, ki so se zaposlene v podjetju, pa tega seveda niso priznale...

Delavci si s pričami iz podjetja praktično lahko pomagajo le redkokdaj in tako dokažejo nepravilnost ravnanja delovne organizacije. Marsikdo sicer v pravi na sodišču uspe, sam pa potlej v delovni organizaciji po navadi ne more ostati, ker so zakoni medsebojni odnosi nezvdržni in ker se ga tisti, ki so krivi za nepravilnosti, želijo čimprej znebiti. Prav zato delavec pogosto nima volje, da bi vztrajal na sodni poti uveljavljanja svojih pravic, ki je vrhu vsega tudi zelo dolgotrajna. Tako delavec, ki uspe v pravi, včasih takoj odpove delovno razmerje, mnogi pa se v pravi raje poravnajo, kljub temu, da gre za očitno kršitev delovnih pravic.

Kako dolgotrajna je včasih pravda, dokazuje primer tov. Adromaka Mirka zoper Tekstilno tovarno Medvode, ki je trajal dve leti in en mesec, primer Praprotnik Štefke proti tovarni Utensiliji in primer Grobler Olge proti podjetju Vjesnik, ki trajata že od leta 1962 dalje, vendar še nista končana.

Iz podatkov Službe za pravno pomoč pri RSS vidimo, da predstavlja za delavce problem številka ena prenehanje dela. Pri Zavodu za zaposlovanje prejemajo odpuščeni delavci le 50% od tistih osebnih dohodkov, s katerimi so že do sedaj težko sta-

veli, ali pa celo nič, kolikor ne izpolnjujejo pogojev, ki so za prejemanje denarnega nadomestila določeni po zakonu. To pomeni, da se delavec v primeru prenehanja dela znajde v najtežji situaciji, zato ni čudno, da prične iskati pomoč nemalokrat prepozno, po poteku odpovednega roka, ko je zakoniti rok za pritožbo ali za vložitev tožbe že zdavnaj potekel.

Razlog za iskanje pomoči izven delovne organizacije zaradi prenehanja dela je v tem, da tak delavec ni več član delovne organizacije in tako pravzaprav nima ničesar več izgubiti, dočim bi pritožba ali tožba zoper odločbe organov upravljanja, ko delavec še vedno ostane na delu, lahko imela zanj nezaželene posledice.

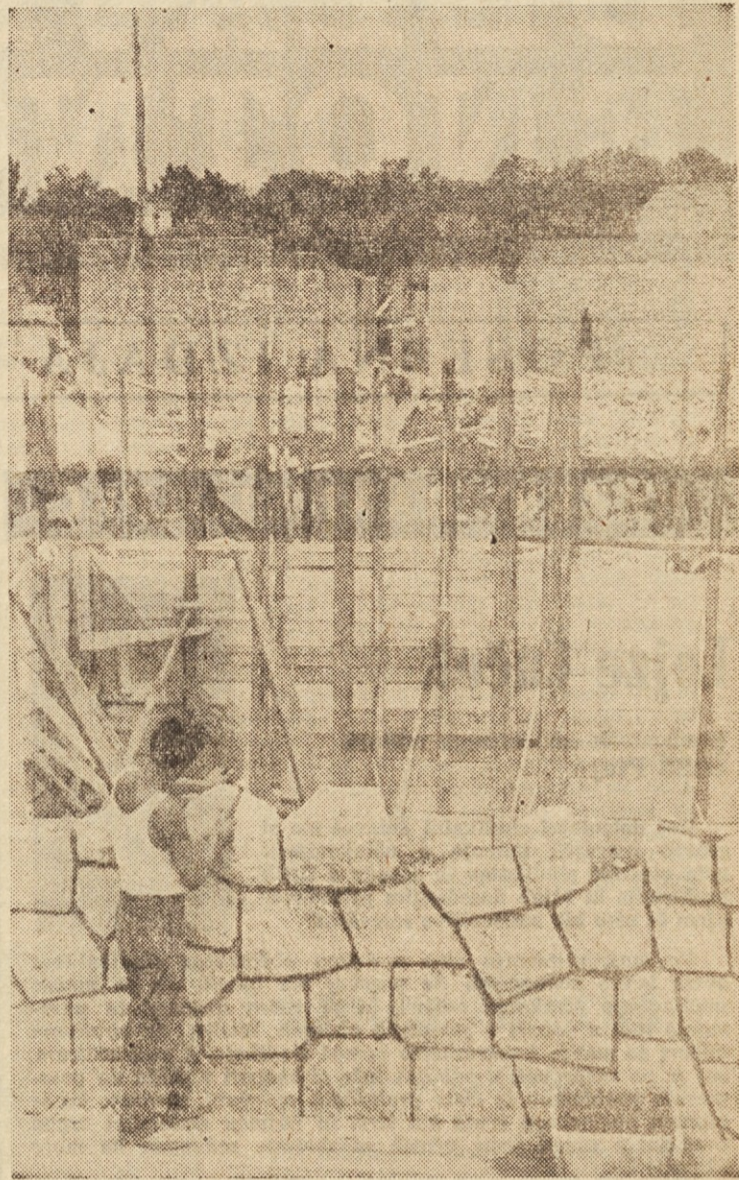
Zanimivo je, da je število sporov iz očitne delovne organizacije mesta, po katerih se delavcu do-

loča tudi njegov osebni dohodek, razmeroma majhno. Delovne organizacije v svojih pravilnikih o delitvi osebnih dohodkov določajo namreč objektivna merila na podlagi analitične ocene delovnih mest, tako da nastajajo spori predvsem zaradi premestitev na delovna mesta z nižjimi osebnimi dohodki in ne zaradi same ocene delovnega mesta.

Preseneča visoko število nasvetov glede pravic do dopusta. To je posledica novega načina določanja dolžine letnega dopusta in pa neurejenega vprašanja pravice do dopusta v primerih prenehanja dela, kar je prejšnji zakon o delovnih razmerjih podrobneje urejal, danes pa je to vprašanje še nerazčistično in bodo prinesle jasnost šele dopolnitve TZDR.

Predstavniki javnega tožilstva so na posvetu poudarili, da bi bilo potrebno poostriiti odgovornost tistih, ki odločajo o pravicah delavcev. V kolikor bi namreč posamezniki odgovarjali na sodišču za storjeno krivico delavcem, potlej prav gotovo ne bi iz dneva v dan raslo število onih, ki iščejo pomoč pri Službi pravne pomoči.

A. U.

SINDIKATI ZA POSPEŠENO GRADNJO STANOVANJ

● Kje so vzroki, da stanovanjska izgradnja ne napreduje v skladu s predvidevanji? ● Kaj zavira uresničevanje načel resolucije o stanovanjskem gospodarstvu? ● Kako pospešiti gradnjo stanovanj, ki so pomemben element standarda delovnih ljudi? ● Vprašanja, ki so jih obravnavali na predsedstvu republiških sindikatov ● In eden poglobitnih sklepov: Zaostriti osebno odgovornost vseh, ki morajo sodelovati v procesu stanovanjske izgradnje ● Bolj smelo odpravljati tisto, kar ovira gradnjo, sicer načrt, da bomo do leta 1970 zgradili 55.000 stanovanj, ne bo uresničen

(Nadaljevanje s 1. strani)

stanovanjske izgradnje, niso edini krivci za to, da ne gradimo toliko stanovanj, kot bi jih morali. Tudi v večini delovnih organizacij ni pravega posluha za to. Razreševanje stanovanjskih problemov je preslabo vključeno v okvir celotnega sistema samoupravljanja. Če se v delovnih organizacijah sploh kdo, potem se s tem ukvarjajo standardne komisije, ki se teh problemov lotevajo z zastarelimi metodami. To je tudi vzrok, da v večini delovnih organizacij še nimajo izdelanega sistema financiranja stanovanjske izgradnje, nimajo organizirane varčevanja, ne izdelanih potrebnih pravilnikov in dolgoročnih programov, brez katerih si ni mogoče zamišljati uspešnega reševanja stanovanjskih problemov delavcev. Skratka, razen v tistih redkih delovnih organizacijah, kjer so že prej skrbeli za stanovanja svojih zaposlenih, se v večini še niso vključili v nov sistem, katerega proces je odprla stanovanjska reforma. To pa pomeni, da ležijo sredstva, ki jim sedaj ostajajo od stanovanjske prispevka, mrtva, ali pa jih neracionalno drobijo, namesto, da bi k njim primaknili še delež iz skladov skupne porabe in z združenimi sredstvi preko bančne kreditnega sistema načrtno reševali stanovanjsko izgradnjo za svoje delavce.

Posebej so na seji omenili tiste delovne organizacije, ki so se z jasnimi koncepti lotile sta-

novanjske izgradnje in ki so se uspešno vključile v stanovanjsko reformo. Najbolj spodbuden in vzoren primer za to je MTT v Mariboru. V tem delovnem kolektivu že leta skrbijo za stanovanja svojih delavcev. Mnoge probleme financiranja so razrešili z lastnimi silami. Z referendumom so se odločili, da bodo 2 odstotka osebnih dohodkov dodatno izdajali za gradnjo stanovanj. Razpisali so notranje posojilo, razen tega pa so uvedli še predplačilo na stanovanjsko pravico v bloku, ki ga gradijo. Odločili so se, da bodo takšen sistem zbiranja sredstev obdržali še naprej, saj je to edino zagotovilo, da bodo stanovanja gradili po programu. Ta pa je vsako leto in pol 100 novih stanovanj.

V razpravi na seji predsedstva sindikatov so predstavniki delovnih kolektivov, ki ne zanemarjajo stanovanjskih vprašanj svojih delavcev, povedali, na kakšne ovire zadevajo, če hočejo graditi. Najmanj so vprašanja sredstev. Največkrat se vsa prizadevanja ustavijo pri izdaji lokacijskega dovoljenja in dokumentacije za gradnjo. Večina delovnih kolektivov noče graditi v mestih in industrijskih središčih, ker je tam gradnja dražja, s tem pa tudi prispevek posameznika večji. Veliko več je interesentov za hišice kot pa za stanovanja v blokih, kajti pri individualni gradnji lahko s svojim delom gradnje zelo pocenijo. In tu se najprej »zatakne« iniciativa bodisi kolektiva bodisi posameznika, ki hoče graditi. Dobiti lokacijsko in gradbeno dovoljenje je do kraja zbirokratiziran postopek v večini naših občin, ki se vleče včasih več let. K tem težavam pa je treba prišteti še visoke stroške za načrte (niso redki primeri, da projektantske organizacije prodajajo že ničkolikokrat uporabljene načrte po 300.000 dinarjev), za takse, za komunalni prispevek itd., ki ponekod dosegajo nad milijon dinarjev za posameznika, še preden je »zasadil« lopato. In k vsemu temu dodajmo še vedno višje cene gradbenih uslug, pa smo našli domala vse vzroke stagnacije stanovanjske izgradnje.

Če vseh teh problemov ne bomo rešili, so menili na seji, posebej še, če ne bomo odpravili birokracije pri izdaji dovo-

ljenja za gradnjo in če se tudi gradbeništvu ne bo vključilo v konkurenčnost z nižjimi cenami, potem je nerealno načrtovanje, da bomo do konca leta 1970 zgradili 55.000 stanovanj. Da bi ustvarili pogoje za čimbolj racionalno in pospešeno gradnjo stanovanj, je nujno, da se bolj sproščeno odločamo za takšne urbanistične načrte, ki bodo omogočali gradnjo individualnih hišic na večjih kompleksih ali za večje komplekse na industrijski način grajenih stanovanj v blokih, ki bodo poceni in dostopna našim delavcem. Razprava o tem, kaj je družbeno bolj koristno ali gradnja stanovanj v blokih ali gradnja individualnih družinskih hišic, je nekoristna in zavira stanovanjsko izgradnjo. O obliki gradnje naj odloča v prvi vrsti ekonomska računica, kajti zavediti se je treba, da je najmanj socialistično, če človek nima stanovanja. Po mnenju članov predsedstva sindikatov bo treba revidirati urbanistične načrte in prilagoditi gradnjo materialnim sposobnostim delavcev. Zlasti pa bo treba spremeniti predpise, ki sedaj kočijo stanovanjsko izgradnjo in odpraviti birokracijo, ki se je razbohotila pri urejanju dokumentacije za gradnjo. Na seji so opozorili, da sta potrebna reforme tako komunalne da bi bilo treba preprečiti no gospodarstvo kot urbanizem spekulacije pri prodaji zemljišč. Sproščati bi bilo treba iniciativno delovnih kolektivov za vse oblike organizirane gradnje stanovanj in zaostriti osebne odgovornosti vseh, ki morajo sodelovati v procesu stanovanjske izgradnje.

Se posebej so člani predsedstva sindikatov na seji obsodili ravnanje ljubljanskih stanovanjskih skladov (Šiška in Bežigrad), ki so zahtevali od varčevalcev, naj svoj prispevek za stanovanje, če ga hočejo dobiti, povečajo za 33 odstotkov to je od dogovorjenih 50 na 83 odstotkov vrednosti stanovanja. Sindikati zahtevajo, da se krivice za nelikvidnost stanovanjskih skladov poklice na odgovornost, da se javno pove, kam so šla sredstva, ki so bila namenjena kot kredit varčevalcem ter da tisti, ki so stanovanjske sklade prevzeli, izpolnijo pogodbe do varčevalcev tako, da ne bodo oškodovani.

N. L.

Zasavsko okno v svet

Dilema o tem, ali počakati in pričakati dograditev nove zasavske ceste ali pa vsaj kolikor toliko znosno urediti staro cesto Trbovlje-Trojane, je dobila svoj epilog z začetkom uveljavljanja gospodarske reforme. Lani, ob temle času je postalo očitno, da bo morala trasa zasavske ceste za nekaj let počakati. Zatorej je bilo treba znova razmišljati o tem, kako vseeno omogočiti zasavskemu gospodarstvu širše »okno v svet«.

Večkrajni razgovori in posvetovanja, zlasti pa ocene o prihodnjem razvoju gospodarstva v Zasavju so pokazale, da utegnejo izredno slabe prometne zveze Zasavja z drugimi slovenskimi področji ogroziti nekatere načrte zasavskih delovnih organizacij. Zato je odločitev: z združenimi močmi obnoviti cesto Trbovlje-Trojane in kasneje še Trbovlje-Hrastnik sila pomembna. Denar, ki ga bo zasavsko gospodarstvo prispevalo za ureditev te ceste, se bo kmalu bogato plačal. Ureditev te prometne zveze pa ima svojevrsten pomen tudi za razvoj turizma. Več ko deset zelo znanih planinskih domov in postojank, pa znane Medijske toplice in številne naravne lepote Zasavja bodo spriče obnove te ceste pridobile pri pomenu.

Kajpak pa se Zasavje ni odpovedalo dokončni izgradnji zasavske ceste. Če je bilo nujno potrebno nadaljevanje izgradnje te ceste za nekaj let odložiti, to še ne pomeni, da so šli ti načrti dokončno v arhiv. Zasavska cesta ima vseslovenski pomen. Brž ko bodo gospodarske razmere to dopuščale, se bodo dela nadaljevala.

-ic

Kakršna pogodba — takšne pravice!

Posamezna določila popravili, tako da bi zakon sam vseboval čimveč pravic delavcev, ki sklepajo delovna razmerja z zasebnimi delodajalci. Pred sprejetjem zakona namerava RO tega sindikata ponovno organizirati razprave o vsebini zakona ter posredovati vse pripombe in predloge sestavljenemu zakonu. Zato kaže vsebino zakona vsaj v glavnih oblinah posredovati javnosti.

Načrt zakona predvideva, da je treba določati pogoje, dolžnosti in pravice iz dela za delavce, zaposlene pri samostojnih obrtnikih, samostojnih gostinčih, v zasebnih kmetijstvih itd. (ista določila veljajo tudi za gospodinjiske pomočnice, hišnice itd.) samo skladno z zakoni, medsebojne obveznosti med delavci in delodajalci pa je treba določiti s posebno delovno pogodbo, ki mora biti registrirana pri pristojnem občinskem upravnem organu, odgovornem za delovna razmerja. Vse določbe v pogodbah, ki določajo neugodnejše delovno razmerje ali varnost pri delu, nižje osebne dohodke in druge manjše materialne pravice, kot jih določa TZDR oziroma kot jih imajo v povprečju za enako količino in kakovost dela delavci v delovnih skupnostih, ki delajo z družbenimi sredstvi, so nezakonite! Če se izkaže, da je pogodba nezakonita, regulira dolžnosti in pravice obeh sodelujočih občinski arbitražni svet, seveda na zahtevo prizadetega delavca, oziroma sindikalnega ali drugega organa. Po načrtu zakona naj bi imel občinski arbitražni svet 3 člane: enega naj bi imenovala občinska skupščina, druga gospodarska zbornica SRS, tretjega pa občinski sindikalni svet.

Načrt zakona predvideva tudi, da je treba s pogodbo določiti pravico delavcev do letnega dopusta (ki naj traja najmanj 14 in največ 30 delovnih dni) ter pravico do tedenskega in dnevnega oddiha. Po oceni načrta zakona je treba posebej poudariti, da je sestavljen načrt pri oblikovanju vodila predvsem misel, kako bi določila tega pomembnega zakona za urejanje delovnih razmerij čimbolj uskladili s TZDR, kar se izraža tako s predlogi, naj delovne pogodbe vsebujejo natančna določila o izplačilnih rokih, o zaščiti pri delu, o zdravju škodljivih delih itd. kot s celotno vsebino načrta zakona. Osnutek predvideva tudi materialne sankcije, če bi delodajalci kršili določila zakona.

Cepprav bo zakon, ki ga bo sprejela skupščina, podrobno urejal vse pravice in dolžnosti delavcev, zaposlenih pri zasebnih delodajalcih, kaže že sedaj opozoriti na to, da jih ne bo urejal AVTOMATIČNO, ampak, le s pogodbo. To pomeni, da so delavci dolžni tudi sami poskrbeti za zaščito svojih pravic. To zaščito pa lahko dosežejo predvsem s tem, če se vključijo v sindikalno organizacijo, saj bo predvsem sindikalna organizacija prek občinske arbitražne komisije dolžna skrbeti za zaščito njihovih pravic.

V. B.

Slovenska tekstilna industrija si je oddahnila. Surovinski problem, ki je burkal duhove in ulival strah, da bo treba odpuščati okoli 8000 delavcev — če bi povečali produktivnost, kakor so jim pristojni predstavniki naše gospodarske politike svetovali, pa še več — je rešen. Toda, kako?

Ni ga rešila Jugobanka z izboljšano devizno manipulacijo oziroma s pospešenim administrativnim postopkom, niti s spremembo deviznega režima.

Rešil ga je en sam človek!!!

Na nedavnem zveznem posvetovanju tekstilcev v Leskovcu je sekretar Sveta za industrijo SFRJ obljubil, da bodo naši tekstilni kolektivi dobili iz državnih rezerv toliko surovin, kolikor znaša vrednost doslej realiziranega izvoza.

Mislimo, da je komentiranje tega povsem odveč.

DELAVSKA ENOTNOST

POSEBNA IZDAJA V PTUJU

REZERVIRANI STOLPEC

Lojze Čuček

predsednik nadzornega odbora ObSS Ptuj

Kot dolgoletni sindikalni delavec ste si gotovo ustvarili mnenje o učinkovitosti dela ptujskih sindikatov in seveda o tistih problemih, ki kljub dosedanjim prizadevanjem še niso bili zadovoljivo razrešeni?

Po mojem mnenju smo z delom občinskega sindikalnega sveta lahko zadovoljni. Se posebej me veseli, da se močno uveljavljajo strokovni odbori, ki se razen drugega že povezujejo tudi z odbori v sosednjih občinah. Mislim, da strokovni odbori že nudijo konkretno pomoč sindikalnim podružnicam, saj je po razpravah v odborih lažje oblikovati stališča do posameznih problemov in čisto praktičnih vprašanj, medtem ko se plenum občinskega sveta kot širši in najvišji sindikalni organ v občini z vsemi temi, včasih »drobnimi« zadevami ne more ukvarjati.

Ce pa skušam odgovoriti na vprašanje o tisti problematiki, ki je še nismo uspeli zadovoljivo razrešiti, se odgovor kar sam ponuja. Kot v vseh drugih občinah bo treba tudi v Ptujju posvetiti še več pozornosti problematiki delitve po delu. Marsikje namreč še vedno prevladujejo kolektivne norme, ki za posameznika niso spodbudne. Dalje je še veliko nerešenih zadev s področja delovnih odnosov. Zaskrbljujoče je tudi to, da zbor delovnih skupnosti pri občinski skupščini svojega poslanstva ne izpolnjuje tako, kot smo pričakovali, in da razen tega sindikati z njim tudi nismo ustvarili prave povezave. Končno pa ostajajo še kadrovske težave. Pokazalo se je, da skrb za izobraževanje, zaprta za ograjo delovne organizacije, ni doprinesla drugega kot boljšega povprečja papirnatih kvalifikacij.

Danilo Masten

član predsedstva ObSS Ptuj

Z razvojem storitvenih dejavnosti, še posebej z obrtjo ptujski občani niso zadovoljni. Kako pa v sindikatih ocenjujete to problematiko?

Tudi v ptujski občini se je žal dogodilo, da je obrt zavoljo slabe stimulacije in napačne davčne politike izgubila najboljše kadre, ki so se zaposlili pretežno v industriji. Po letu 1962 sicer lahko zaznamo vzpon obrti, kar je posledica spremembe davčne politike, vendar to žal velja samo za konjunkturne dejavnosti. S stališča ekonomike to pomeni korak naprej, vendar pa s tem nismo dosegli tega, da bi občani lažje zadovoljevali svoje vsakdanje potrebe. V občini imamo večja področja, na primer v Halozah ali Slovenskih goricah, kjer ni niti enega kovača ali kolarja, čeprav bi občani njihove usluge še kako potrebovali. Manjka tudi krojačev in šivilj. Drži, da ljudje vse bolj kupujejo konfekcije, ampak... saj razumete, kaj sem hotel povedati. Zdi se tudi, da smo v sindikatih zadnje čase malo pozabili, da te vprašanj, ki tudi štejejo na področje skrbi za človeka, še nismo niti dobro začeli reševati, kaj šele, da bi zadeve tudi uredili. Drži, da nimamo temeljitih analiz o stanju in potrebah storitvenih dejavnosti. Drži pa tudi to, da problematike ne bomo razrešili z govorjenjem in administrativnimi ukrepi, ampak z ekonomsko računico v rokah. Končno, storitvene dejavnosti in še posebej obrt omogočajo zaposlovanje novih in novih delavcev.

Ivan Vauda

član predsedstva ObSS Ptuj

Kako se kot odbornik iz zbora delovnih skupnosti in sindikalni delavec povezuje z organi samoupravljanja ter volilci, ki so vas v ta organ izvolili?

Minilo je komaj nekaj mesecev, odkar so me kolektivni pekarskega podjetja Vinko Reš, gostinskega podjetja Haloški biser in zasebni obrtniki izbrali za odbornika zbora delovnih skupnosti in bi že zavoljo kratkega časa težko v celoti odgovoril na vprašanje.

Lahko pa rečem, da stalno sodelujem s samoupravnimi organi in vodstvi podjetij, zlasti še tedaj, če gre za kakršne koli važnejše zadeve. Z volivci pa sem se doslej enkrat srečal in še ta zbor volivcev je bil slabo obiskan. Zakaj je bilo tako, res ne vem, čeprav je bil sestanek sklican na željo volivcev. Bilo pa je to v času, ko je skupščina sprejemala več važnih odločitev, med drugim o proračunu in zadevah s področja stanovanjske izgradnje. Vem, da je bilo med proizvajalci veliko kritike, češ da te zadeve premalo obravnavamo javno. No, ko naj bi se pogovorili o tem, pa spet niso prišli. Ta problem sem sprožil tudi na seji občinske skupščine, vendar med odborniki ni bilo pravega odziva. Morda me občutek vara, ampak zd se mi, da si odborniki med seboj nismo dovolj enotni. Kadar na primer razpravljamo o kmetijskih zadevah, v razpravo posegajo predvsem »kmečki« odborniki. Hočem reči, da ni dobro, če vsak vleče predvsem na svojo stran...

NAMESTO UVODNIKA — RAZGOVOR S SIMONOM PEŠCEM, PREDSEDNIKOM OBČINSKEGA SINIKALNEGA SVETA V PTUJU

ZA VEČJO UČINKOVITOST SINDIKATOV

Najin razgovor ni oficialen. Speljala sva ga v kolesnice vsakdanjih prizadevanj ptujskih sindikatov. In ne da bi Pešec hotel ocenjevati delo sindikatov, vendarle pomeni ta najin klepet tako oceno. Pravzaprav oceno tega, kar morajo ptujski sindikati pomeniti v družbenem življenju te komune.

— Kakšen je pomen sindikatov v času, ko si prizadevamo uresničiti hotenja naše gospodarske in družbene reforme?

— Spoznanja, da je za našo proizvodnjo in porast produktivnosti edino veljavno merilo le razvito svetovno gospodarstvo, smo se v ptujskih sindikatih resno oprijeli. Zavedamo pa se, da bo precej težaven izhod iz sedanjih resnih in marsikdaj težavnih gospodarskih razpov ter še vedno močnih poskusov administrativnega poseganja v razvoj, da bomo morali premagati še številna nasprotja na poti do svobodnejših in stabilnejših odnosov v gospodarstvu. Marsikaj bo seveda odvisno od ukrepov v gospodarski politiki, v mnogočem pa bo ta razvoj odvisen tudi od uspešnosti prizadevanja družbenih sil. Torej tudi sindikatov.

— Je to spoznanje oblikovalo tudi vsebino in metode dela ptujskih sindikatov?

— Vsekakor. Izoblikovali smo temeljit program dela občinskega sindikalnega sveta, temu zgledu pa so sledili občinski odbori sindikatov delavcev industrije in rudarstva, kmetijstva, storitvenih dejavnosti in družbenih služb, ter komisija za promet in komisija za gradbeništvo pri občinskem svetu. Tudi v tovarniških odborih sindikatov in sindikalnih podružnicah bi lahko govorili o programiranem delu.

— In katere stične točke razkrivajo programi dela ptujskih sindikatov?

— Z vsvo odločnostjo smo se v sindikatih usmerili na intenzifikacijo gospodarjenja, na racionalnejše izkoriščanje razpoložljivih proizvodnih kapacitet, vključevanje v mednarodno delitev dela. Znotraj delovnih organizacij pa so prizadevanja sindikatov usmerjena na nadaljnje izpolnjevanje sistema formiranja in delitve dohodka ter še posebej delitve po delu. Da pa bodo naša prizadevanja zares učinkovita, smo si zadali, da v sindikatih sproti ugotavljamo in analiziramo učinkovitost gospodarjenja, investicijsko politiko in probleme razširjene reprodukcije. Se posebej pa smo se odločili, da pomagamo razreševati problematiko, ki je nastala s stanovanjsko reformo in da tudi zastavimo vse sile, da ne bi prišlo do stagnacije v stanovanjski izgradnji. V te konkretne in zelo aktualne naloge sindikatov pa sodi tudi skrb za bolj varno delo in skrajševanje družbeno potrebnega delovnega časa.

— A bržčas zaman pričakujete, da bodo naloge uresničili sindikati sami. Zato je toliko bolj pomembno vprašanje, kako v sindikatih mobilizirati skupne družbene sile?

— Zato smo se tudi v sindikatih dogovorili, da so sindikalne podružnice dolžne mobilizirati samoupravne organe in strokovne službe pri razreševanju vseh teh problemov. Razen tega pa smo v sindikatih pridobili tudi strokovni kader, ki nam zdaj pomaga pri uresničevanju naših delovnih programov. Tako imamo vsak mesec razširjeni plenum občinskega sveta, ki ga pripravi posebna komisija občinskega sindikalnega sveta in v kateri sodelujejo strokovnjaki za posamezna področja. Tako tudi komisije občinskega sveta, kot so na primer za gospodarstvo in nagrajevanje, za delovni čas, za delavsko

SREDI MINULEGA TEDNA SO SE USTAVILI V PTUJU TRIJE NOVINARJI NASEGA LISTA: IVANKA VRHOVČAK, MILAN GOVEKAR IN BOJAN SAMARIN. NJIHOVA NALOGA PA JE BILA, DA V SVOJE BELEŽNICE VNESEJO PRIZADEVANJA PTUJSKIH SINDIKATOV.

POGOVOROV, KI SO JIH IMELI NOVINARJI, JE BILO VELIKO. PREVEČ, DA BI JIH LAHKO VSE V CELOTI OBJAVILI NA TAKO SKROMNO ODMERJENEM PROSTORU. Vendar so novinarji prepričani, da jim je uspelo vsaj delno predstaviti delo in stališča ptujskih sindikalnih delavcev. In še v nekaj so prepričani ti trije novinarji: da delo ptujskih sindikatov ne bo zanimivo samo za prave ptujčane, marveč da bodo lahko tudi drugi bralci marsikatero od teh ptujskih izkušenj prevzeli zase.

KAKO SE UVELJAVLJA SAMOUPRAVLJANJE V KMETIJSTVU?

V veliki večini kmetijskih delovnih organizacij ptujске komune imajo delovne enote, ki samostojno ugotavljajo dohodek in odločajo o drugih, materialnih pristojnostih. Razprave po kolektivih — pobudo zanje skoraj vselej dajejo sindikalne podružnice — so vsebinsko veliko bolj bogate kot morda še pred dvema ali tremi leti, saj proizvajalci vse glasneje izražajo svoja mnenja in poglede na gospodarstvo in drugo problematiko svojih delovnih organizacij. Vendar pa vse to, kakor je spodbudno, še zdaleč ni dovolj. Tako nam je povedal tovariš DRAGO ČATEL, predsednik občinskega odbora sindikata kmetijskih, živilskih in tobačnih delavcev v Ptujju.

Po njegovem mnenju — poudaril pa je, da se to mnenje ujema tudi s stališči občinskega odbora — imajo delovne enote še vedno premajhne materialne pristojnosti. Odločanje o delitvi osebnih dohod-

»Samo, da se ne bi uspavali!«

kov očitno malo pomeni, če pa hkrati kolektivni delovni enot o drugih sredstvih lahko odločajo le v tisti višini, kolikor jim pač teh sredstev »prepušči« delavski svet podjetja. Višina teh sredstev je namreč pri aktivnih delovnih enotah znotraj iste delovne organizacije po pravilu bistveno nižja od tiste, ki je bila knjigovodsko ugotovljena. Kolektivni takih delovnih enot sicer razumejo, da morajo del ustvarjenih sredstev prispevati tudi za skupne potrebe podjetja in tudi tistih delovnih enot, ki zavoljo objektivnih vzrokov — na primer maksimalnih prodajnih cen — trenutno ne morejo rentabilno gospodariti. Vendar pa hkrati želijo bolj prepričljivih informacij in dokazov, zakaj morajo dajati svoja sredstva drugim enotam in kaj so te enote storile, da bi zmanjšale izgubo. V zvezi s tem načenjajo tudi vprašanja o pravilnosti razmejitve skupnih stroškov podjetij, ki jih morajo pokrivati delovne enote. »Po mojem mnenju so po sredi tehnične napake pri planiranju v delovnih organizacijah,« je še posebej poudaril tovariš Čater.

In še ugotovitev, ki najbrž ni povsem nova ali celo znatna za delo ptujskih sindikatov: po mnenju Draga Čatra namreč gospodarski položaj kmetijskih delovnih organizacij v celoti ni zaskrbljujoč, še manj pa tak, da bi — kot temu rečemo — »šlo za nohte«. Zaradi tega, kar bi končno lahko poimenovali tudi kot samozadovoljstvo nad trenutnimi razmerami, pa zastaja reševanje omenjenih problemov. Tudi občinski odbor sindikata kmetijskih, živilskih in tobačnih delavcev, ki si je sicer pripravil zelo obširen delovni program, po vsej verjetnosti in zavoljo enakih vzrokov bržčas ne bo mogel izpolniti v celoti za letos zastavljenih nalog.

Takšno je seveda osebno mnenje tovariša Čatra. Njegovih besed pa ne kaže razumeti tako, da se bo občinski odbor tega strokovnega sindikata pomiril s pogledi in mnenji nekaterih sindikalnih in drugih delavcev, češ da položaj kmetijskih gospodarskih organizacij še ni tako zaskrbljujoč, da bi se mudilo pri uresničevanju skupno dogovorjenega programa in da je dovolj, če se tega lotevajo brez naglice in zelo strpno.

IZ RAZGOVORA S PREDSEDNIKOM OBČINSKEGA ODBORA SINDIKATA DELAVCEV INDUSTRIJE IN RUDARSTVA PTUJ JOŽETOM ŠEĞULO:

PREMIK V INTENZIFIKACIJO

V ptujskih sindikatih industrije in rudarstva se pripravljajo na širše posvetovanje o polletnih rezultatih gospodarjenja. Vendar predsednik občinskega odbora tega sindikata Jože Šegula meni, da ne bo osnovni namen tega posvetovanja le pretes oštevilčenih podatkov, temveč v prvi vrsti ocena gospodarskih gibanj v komuni in nalog, ki čakajo sindikate.

— Kako v sindikatih ptujске komune ocenjujete letošnja gospodarska gibanja na področju industrijske proizvodnje?

— Dosedanji podatki niso povsem verodostojni, ker pač izkazujejo premike predvsem po vrednostnih pokazateljih. Zato bo bržčas za podrobnejšo analizo treba počakati na periodične obračune za prvo polletje, pravi Jože Šegula. Vendar kljub temu v sindikatih zatrjujemo, da je prišlo v industriji naše občine do pomembnih premikov v intenzivnejše gospodarjenje. Tako ocenjujemo, da je porasel obseg proizvodnje za kakih 20 odstotkov ob celo nižji stopnji zaposlenosti, kot pa je bila v lanskem obdobju. Zato tudi računamo, da je produktivnost dela v povprečju narasla za dobrih 20 odstotkov.

— To so seveda povprečja, a sicer...?

— Pravzaprav le dve delovni organizaciji nista dosegli lanskih rezultatov gospodarjenja. A še pri teh gre predvsem za zunanje vzroke, kot je pomanjkanje reprodukcijskega materiala in seveda za dediščino poprejšnjih let. Zato tudi lahko rečem, da je v podjetjih čedalje bolj izrazita težnja po povečevanju produktivnosti dela.

— Naj to pomeni, da so se v delovnih kolektivih usmerili predvsem v zviševanje intenzivnosti dela?

— Ne povsem, čeprav je res, da se je intenzivnost dela povečala skoraj v vseh delovnih organizacijah našega sindikata. Veliko večji učinek pa imajo nekateri drugi ukrepi. Tako je za veliko večino delovnih organizacij značilno, da iz svojih proizvodnih programov izločajo vse balast, da se že začenja proces specializacije in kar ni nič manj pomembno, da si skoraj povsod prizadevajo povečati serije tistih proizvodov, po katerih je na tržišču največ povpraševanja. In ne samo, da se tako bistveno povečuje rentabilnost poslovanja, narašča tudi ekonomičnost proizvodnje. O tem izpričuje tudi podatek, da so materialni stroški v strukturi celotnega dohodka v prvih petih mesecih nižji, kot pa so bili lani v zadnjih sedmih mesecih.

— In investicijska usmeritev delovnih organizacij?

— Lahko rečem, da sledi predvsem tej osnovni preusmeritvi na intenzivnejše gospodarjenje. Investicije slone predvsem na lastnih sredstvih delovnih organizacij, zato so tudi za kakih 60 % manjše kot pa so bile lani. Toda kar je investicijskih naložb, so manjše rekonstrukcije obstoječih proizvodnih in tehnoloških postopkov, ali pa gre za odpravo ozkih grl.

— Pogosto ugotavljamo, da v delovnih organizacijah še vedno ne vzpostavljajo vzročne zveze med gibanjem produktivnosti dela in porastom osebnih dohodkov. In vaše izkušnje?

— Precej podobne. Osebnih dohodki so dosegli raven v lanskem decembru in so za kakih 8 odstotkov višji od lanskega povprečja. Zato bo tudi treba te osebne dohodke spraviti v sklad z gibanjem produktivnosti, ekonomičnosti in rentabilnosti, če seveda želimo še naprej izboljševati rezultate gospodarjenja. To mislimo v sindikatih tudi jasno povedati. Razen tega pa menim, da bi morali sindikati v delovnih organizacijah tudi veliko bolj odločno zahtevati od samoupravnih organov, da izpopolnijo sisteme nagrajevanja po delu in predvsem dosežejo, da se bodo osebni dohodki vseh zaposlenih zares oblikovali po vloženem delu. To pa je področje, na katerem so v pretežni večini delovnih organizacij še vedno v zaostanku.

NI POTI NAZAJ

»Mar ni najbolj pošteno in pravično, če dobiš toliko kolikor si napravil.« Tako sta mi zatrjevala delavca v ptujskem Elektrokovinarju. In vendar ne bi mogli trditi, da so v delovnih kolektivih storitvenih dejavnosti in tudi v Elektrokovinarju poiskali prav vsa merila, ki bi odmerjala najbolj dosledno in pošteno osebne dohodke. Tak vtis sem dobila na začetku razgovora s predsednikom Občinskega odbora sindakata delavcev storitvenih dejavnosti JANKOM KOSIJEVEM.

»V trgovini in gostinstvu so uveljavili nagrajevanje po prometu,« pripoveduje Kosi. »V obrtnih podjetjih pa je norma osnovno merilo za nagrajevanje po delu. Poleg tega pa imajo v nekaterih delovnih kolektivih še premiranje na število učinkovitih ur. Že ti dve merili sta imeli kaj kmalu zelo pozitivne posledice. Boleznine, poljskih opravil, so močno upadle, zmanjšali pa so se tudi neupravičeni izostanki. Tako je nagrajevanje po delu prineslo poleg svojega osnovnega namena še red in disciplino. Danes ni potrebno z avtoriteto

vzpodbujati delavce k delu in redu, vse to urejajo v delovnih enotah delavci sami. Tisti, ki z enako prizadevnostjo ne ustvarja, tega delovna enota ne mara v svoji sredi. Za pa takšnih naravnih spodbud za urejanje medsebojnih odnosov ni opaziti v manjših delovnih organizacijah.«

Nagrajevanje po normi in število učinkovitih delovnih ur pa sta v kolektivih storitvenih dejavnosti že vse predolgo edini merila za nagrajevanje po delu.

»Slaba stran dosedanjih sistemov nagrajevanja po delu,

je po mnenju sindikatov prav v tem, da so se kolektivi z njimi sprizajzili in da jih ne izpopolnjujejo,« ugotavlja Jan-ko Kosi. »Se vedno ne vezemo delavcev na prihranek z materiala, poleg tega ne opažamo nobenega napredka v tehničnih izboljšavah, zato ker ne stimuliramo niti proizvajalcev delavcev niti organizatorjev proizvodnje, da bi se bolj po svečali izboljšanju proizvodnih postopkov in delovnih naprav. In še nekaj je zelo značilno v mnogih ptujskih kolektivih storitvenih dejavnosti: delavci, ki imajo doma kos zemlje, se posebno ne pehajo za večjim zaslužkom in zato tudi ne za večjim delovnim učinkom. Ne moremo jim sicer zato napraviti lenobe, vendar, ker delo v proizvodnji ni edini pogoj za njihov obstoj, ne iztisnejo iz svojih rok toliko, kot tisti, ki jim samo tovarna daje kruh.«

Kako pa je urejeno nagraje-

vanje v organizaciji proizvo-

»Ni urejeno. Redki so primeri, da kolektivi vežejo organizatorja proizvodnje na skupni uspeh proizvodnih enot. To pa je hkrati edino merilo, ki bi ga naj spodbujale za boljše delo. Res je sicer, da je silno težko poiskati merila, ker sploh nimamo urejenih plansko-analitičnih služb, smo pač manjša podjetja. Vendar je značilno, da je nagrajevanje po delu neposrednih proizvajalcev omajalo nekdanji odpor organizatorjev proizvodnje do nagrajevanja po delu. Nepopoln sistem nagrajevanja za vse zaposlene je podrl vsa razmerja, saj proizvodni delavci lahko dvigajo osebne dohodke, ker si jih z delom neposredno krojijo, organizatorji proizvodnje pa se morajo zadovoljiti z zapечатeno fiksno plačo. Zato menim, da čaka sindikate prav na področju delitvenih sistemov še velika naloga. Pravilniki in statuti, ki so bili ob sprejemu sicer dobri, danes več ne ustrezajo. Potrebno jih bo izpopolniti in sisteme nagrajevanja razviti, kajti poti nazaj ni.«

REZERVIRANI STOLPEC

Martin Vegan

predsednik komisije za pomoč nezaposlenim pri ObSS Ptuj

Po podatkih zavoda za zaposlovanje je v vaši občini približno 550 delavcev brez dela. Kako obvladate problem nezaposlenosti in kako pomagate blažiti materialne težave nezaposlenih delavcev?

V sklad s pomočjo nezaposlenim oddvoji sindikat iz svojega proračuna približno pol milijona starih dinarjev letno. Zavoljo skromnih sredstev lahko ugodimo le najnujnejšim primerom in še to z manjšimi zneski. Letos smo, na primer, od 29 prošelj ugodno rešili 27.

Splošnim težavam za zaposlitev, delovne organizacije namreč ne odpirajo novih delovnih mest, se je pridružil letos tudi silno težaven položaj delavcev v Tovarni strojil v Majšperku, ki je nastal z ukinitvijo te delovne organizacije. Med njimi je še danes 14 delavcev, ki nimajo zaposlitve, 22 jih čaka na odločitev invalidske komisije, 6 pa jih je invalidska komisija že zavrnila. Osemnajstim delavcem te tovarne smo iz našega sklada izplačali enkratno pomoč v skupnem znesku 240.000 starih dinarjev. Delavcem iz nekdanje tovarne strojil mora še posebej veljati naša skrb. Večinoma so pustili 25 let svojega dela v tej tovarni, tako da so danes zgarani in v letih, ko jih delovne organizacije ne zaposlijo najraje. Sindikati se zavzemamo za to, da bi delavcem, ki so sposobni za delo, našli zaposlitev, tistim pa, ki niso, da bi pospešili postopek na invalidski komisiji. Za delavce, ki pa ne prejema denarne pomoči na zavodu za zaposlovanje, zaradi visoke in ponekod nerealne davčne osnove, pa moramo zahtevati, da se pogoji za davčno osnovo znova proučijo.

Angelca Žiberna

član komisije za standarda pri ObSS Ptuj

Kot predsednik Občinske zveze društva prijateljev mladine veste toliko bolj, kako je v vaši komuni poskrbljeno za otroško varstvo?

V občini imamo 5 vzgojno varstvenih ustanov, kjer je deležnih varstva 310 predšolskih otrok. Tri ustanove so v Ptujju združene pod skupno upravo, ena je v Kidričevem in ena v Majšperku. Slednji sta nastali po zaslugi kolektivov TGA Kidričev in Volnenka v Majšperku. Potrebe po organiziranem varstvu pa so mnogo večje, saj je v varstvenih ustanovah zajetih komaj 0,03% vseh predšolskih otrok. Skorajda neurejeno je varstvo dojenčkov, saj varuje 20 dojenčkov samo vrtec v Kidričevem. Za 580 dojenčkov pa zaposlene matere sploh nimajo organiziranega varstva. Tako neurejeno varstvo otrok ima več posledic: nasploh ugotavljamo, da zaposlena mater skrbi ovirajo pri delu, poleg tega pa se žena-mati za 7 let izloči iz družbenega življenja komun.

Razumljivo je, da bi to moralo zaskrbeti delovne kolektive. Vendar je pokazala anketa, ki smo jo izvedli skupno društvo prijateljev mladine in sindikati, da delovni kolektivi ne poznajo težav svojih delavcev. Na to se navezuje tudi problem plačevanja ekonomske oskrbine v vrčih. Nekateri starši je ne zmorejo in menim, da bi jim morali delovni kolektivi ublažiti izdatke za varstvo otrok. Pri tem bi morali kolektivi videti ekonomski učinek, ki je lahko mnogo večji, če staršev ob stroju ne obremenjujejo skrbi za nevarovane otroke.

Miloš Jeromel

predsednik odbora za šolstvo pri ObSS Ptuj

Neurejeno financiranje šolstva je večletni problem, ki prizadeva šolske delovne organizacije, da ne morejo zagotoviti kvalitetnega pouka, kot ga terja naš čas. In kakšne so vaše izkušnje na to temo?

Pred nedavnim smo se zbrali vsi učitelji naše občine na posvetu in razpravljali o aktualnih problemih v šolstvu in o nalogah sindikalnih podružnic prosvetnih delavcev. Učitelji so spregovorili prav o vseh problemih, ki tarejo šolske kolektive, tako o sistemu financiranja kot o neurejenem šolskem izobraževanju in seveda o tem, kakšne posledice zapuša vse to v vzgoji naših najmlajših državljanov. Pri tem velja omeniti dva osrednja problema, na katera opozarjajo naši učitelji. Učni načrti že leta otežkočajo učni vzgojni proces in vsi smo pričakovali, da bomo dobili nove učni načrt, izšel pa je le popravljen. Druga težava pa je samo izvajanje učnega načrta. Vsi se zavedamo, da je nujno potrebno posodobiti pouk, vendar na naših šolah po večini tega ne moremo storiti. Stare šole iz avstroogrskih časov držimo z razpoložljivimi sredstvi komaj pri življenju. Stiri nove šole in 12 učiteljskih blokov — to so vse večje investicije, ki smo jih namenili za osnovno šolstvo v zadnjih dvajsetih letih. Občina daje skoraj polovico proračunskih sredstev za šolstvo, kljub temu pa to še zdaleč ne zadošča za vse potrebe, da bi tudi našim otrokom zagotovili normalne pogoje šolanja in s tem enake pogoje za vpis v poklicne šole in šole druge stopnje.

Zdravko Turnšek

upravnik Delavskega kluba »Franc Kramberger«, Ptuj

Kakšna so prizadevanja programskega sveta vašega delavskega kluba, da bi zagotovili čimboljše kvaliteto prireditve ter seveda tudi večje zanimanje za dejavnost vašega kluba?

Od ustanovitve kluba je minilo dobro leto. Ves čas smo si prizadevali, da bi pritrjevali tak program, ki bi pritegoval čim več občanov, posebej delavcev in mladino, ki do ustanovitve kluba in ureditve klubskih prostorov sploh niso imeli možnosti, da bi se lahko shajali. Zdej klub nudi vse možnosti za različne dejavnosti s področja kulturnega življenja. V njem se shajajo dramske sekcije, šahisti, literarna sekcija... Slednja je organizirala že tri literarne večere. Se posebno lepo obiskana je bil literarni večer ob podelitvi bralne značke našega rojaka pisatelja Ingoliča, 24. maja letoš. Nastopilo je 9 slovenskih pesnikov in pisateljev, med njimi tudi France Bevč. Lahko rečem, da takšnemu zanimanju in navdušenju, kot je bilo ob tem literarnem večeru, v Ptujju še nikoli nismo bili priče. Poudariti pa moram, da se zanimanje za prireditve še stopnjuje. Od začetnega nezaupanja smo že prišli tako daleč, da je tudi prenovljena dvorana ptujskega gledališča premajhna, da bi lahko sprejela vse, ki bi želeli obiskati katerokoli izmed naših prireditvev. Omenil bi, da se naši ljudje zanimajo za vse vrste prireditvev, samo da so kvalitetne.

MEDOBČINSKO SODELOVANJE NA RELACIJI: PUJ—ORMOŽ—VARAŽDIN—ČAKOVEC

ŠTIRJE PRIJATELJI

»To, kar doživljajo naši občani med praznovanjem tedna bratstva in prijateljstva po vaseh, mestih in industrijskih središčih, je težko na kratko povedati. Praznični, nasmejani, s cvetjem pristrčno stiskajo roke svojih dragih gostov iz sosednje Hrvaške. Pesem, nles, recitacija zveni tako domače, jezik nikogar ne moti, vsi ga razumemo.« Tako pripovedujeta predsednik in sekretar odbora za medobčinsko sodelovanje FELIKS BAGAR in STANE STANIČ. In, da bi še bolj podkrepila svojo pripoved, dokazujeta z abotimi fotografij vseh srečanj z medobčinskim glasilom in nešteti zapisniki iz razgovorov o najrazličnejših vprašanjih.

V šestih letih, tako daleč sega nazaj prvo srečanje med sindikalnimi delavci Ptujja in Varaždana, so sindikati štirih občin — Ptujja, Ormoža, Varaždana in Čakovca — navezali pristrčne stike in preko številnih oblik sodelovanja zblížali občane vseh občin ter med njimi skovali večno prijateljstvo.

Ni naključje, da so se odločili že dve leti po prvem srečanju za skupno praznovanje delavskega praznika prvega maja. In odtlej je vsakoletni teden bratstva in prijateljstva skupna manifestacija delovnih kolektivov. V minulem letu so ta praznovanja prenesli še na

pa pripovedujeta: »Od kulturnih in športnih srečanj in razgovorov med občinskimi sindikati, ki so bile najbolj značilne oblike sodelovanja v prvih letih, razpredamo vezi na vsa področja družbeno gospodarskega življenja. Ob nedeljah in praznikih je v Ptujju in njegovi okolici vse več turistov iz Hrvaške in nasprotno naše občane srečujejo v Varaždinu in Čakovcu in njuni okolici. Pred nedavnim je na primer ptujski AMD zbral več kilometrov dolgo kolono avtomobilistov, ki so se odpeljali v Turčin na Hrvaškem, kjer so priredili po kulturnem programu skupni piknik. To je rezultat sodelovanja med turističnimi društvi. Lokalni radijski postaji Ptuj in Varaždin si izmenjujeta programe, ki jih poleg glasbenih oddaj zapolnjujejo tudi razgovori o kulturnih, družbenih in gospodarskih vprašanjih. Podobno se vključuje v sodelovanje tudi lokalni tisk.«

Vse te oblike so rodile tudi prve poslovne stike med delovnimi organizacijami. Tako so-

deluje ptujska Delta z medjimursko trikotazo v Čakovcu, Volnenka z Varteksom in

Stane Stanič

tekstilno industrijo Krapina, živilska industrija Petovia s trgovskimi podjetji v Varaždinu,

DRUŽBENE SLUŽBE V UTEŠENJENI BLAGAJNI OBČINSKEGA PRORAČUNA

NESKLADJA V DELITVI

Ptujska občina je prav na meji tega, da po merilih, ki smo jih oblikovali za materialno bazo komun, lahko še samostojno živi. In ne bi mogli reči, da živi dobro, kajti občinski proračun je vedno na natežajnici. In če je širokosrčen do enega, ne ostane drugemu nič, tako pač dobi vsak nekaj. Ta »nekaj« pa še zdaleč ne pokriva osnovnih potreb komun. Nedvomno, da so zato prizadeti vsi, ki živijo od občinskega proračuna. Sem pa sodijo tudi družbene službe.

O materialnih težavah, ki močno prizadevajo šolstvo, kulturo, zdravstveno in socialno varstvo pa tudi druge družbene službe, veliko razpravljamo. O teh vprašanjih sva se tudi pogovarjala s predsednikom občinskega odbora sindikata delavcev družbenih služb CIRILOM ŠATEJEM.

»Sredstva, ki jih odmerjamo posameznim družbenim službam, ne zadoščajo,« ugotavlja Ciril Šatej. »Že pri prvi delitvi ne moremo stimulirati posameznih delovnih organizacij s področja družbenih služb za njihovo delo. Za spodbudno delitev sredstev bi morala biti na voljo rezervna sredstva, tako, da bi ob koncu vsakega delovnega obdobja mogli na osnovi ocene več primakniti prizadevanim kolektivom. Skopo odmerjena sredstva imajo namreč, poleg tega, da zavirajo kvaliteto delo posameznih služb, še to posledico, da onemogočajo izdatno stimulacijo za dobro opravljeno

delo. Kakor ne nagrajujemo pošteno in pravično prizadevanj delovnih kolektivov, tako ne moremo znotraj teh kolektivov izdatno nagraditi prizadevanj posameznikov. Razlike pri nagrahah med dobrim in slabim delavcem so majhne, prav tako pa so premajhne tudi razlike med posameznimi strokovnimi kvalifikacijami. Iz teh primerjav bi mogli izvesti le zdravstveno službo. Razlike v osebnih dohodkih med nižjim, srednjim in visokim medicinskim kadrom pa so tolikšne, da je kar nerodno povedati razpon v konkretni številki.«

Če govorimo o nagrajevanju,

potlej bi ga morali nasloniti na delo in na gospodarjenje delovnih organizacij družbenih služb.

»Presenetljivo je to, da govorimo na primer o primanjkljajih v zdravstveni službi — zlasti so ti primanjkljaji veliki v zobozdravstveni službi zavoljo neizdelanih cenikov del — na drugi strani pa opažamo, da si delijo zdravstveni delavci dobičke. Menim, da bi morali precej pogumno odstranjevati takšne anomalije.«

Kaj pa sodite sindikati, kaj bi morali storiti kolektivi družbenih služb.

»Menim, da bi morali predvsem dobro proučiti notranje odnose in jih začeti urejati najprej s sistemom delitve po delu, kar bi nedvomno vplivalo na kvaliteto dela družbenih služb. V šolskih kolektivih bo potrebno ne le urediti odnose med učitelji, ampak tudi med učitelji in učenci. Povsod tam, kjer je možno, zlasti pa v zdravstvu, moramo podpirati pobude za integracije, kajti tudi v tem so še izdatne možnosti za racionalnejše gospodarjenje.«

Feliks Bagar

vasi, med kmečko prebivalstvo. Dolg je seznam rezultatov skupnega dela. Bagar in Stanič

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZSJ za Slovenijo izdaja CJP Delavska enotnost v Ljubljani. List je ustanovljen 20. novembra 1942. Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik

MILAN POGACNIK
Nastav uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ul. 4, poštini predal 313/VI, telefon uredništva 31 66 72, 31 24 02 in 31 90 33, uprave 31 00 33. Račun pri Narodni banki v Ljubljani, št. KB 501-1-365 — Posamezna številka stane N. 50 par — 50 triletna N. 6,50 din — 650 stalnih din — polletna N. 13 din — 130 stalnih din in letna N. 28 din — 2800 stalnih din — Rokopisov ne vračamo — Poština plačana v gotovini — Tisk in klisire CJP »Ljudska pravica« Ljubljana

Jožica Hrašovec

predsednica komisije za kulturo pri ObSS Ptuj

Kakšen delež imajo sindikati, posebno pa vaša komisija v kulturnem življenju ptujske komune?

Najtesneje sodelujemo z občinskim svetom kulturno prosvetnih organizacij, s ptujsko Scobodo in z drugimi kulturnimi ustanovami. Vendar nastopa sindikat večkrat kot samostojni organizator kulturnih prireditev. Tako smo organizirali likovne razstave slikarjev amaterjev iz Varaždina in Ptuja, literarni večer slovenskih književnikov in še nekatere druge prireditve. Za vsakoletno tradicionalno srečanje občin Ptuj, Ormož, Čakovec in Varaždin pa se posebej pripravljamo preko vsega leta. Na teh prireditvah si pokažemo uspehe in prizadevanja amaterskih kulturnih skupin štirih komun in dveh narodov. Kot vidite, si prizadevamo, da bi našo kulturno dejavnost premaknili iz občinskih meja na medobčinsko sodelovanje. Razumljivo je, da nas takšno sodelovanje spodbuja k večjim prizadevanjem za razvoj delavske kulture, zlasti še, ker imamo dobrega vzglednika v varaždinski občini, ki vztrajno goji amatersko kulturno dejavnost in vključuje vanjo zelo veliko število delavcev. Morda velja poudariti, da smo začeli prav zato bolj spremljati delo umetnikov amaterjev iz vrst delavcev in jim hkrati pripomogli, da so pokazali svoje umetnine prek razstav vsem občanom.

Franc Golob

vodja poverjeništv Delavske enotnosti pri ObSS Ptuj

Ptujski sindikati so že nekaj let med najzvestejšimi sodelavci našega lista. Za učinkovito širjenje glasila pa so pred nedavnim imenovali tudi svoje poverjeništv. Zato: kdo sestavlja poverjeništv in kakšen program ste si zastavili?

Člani poverjeništv so uredniki tovarniških glasil, občinskega in medobčinskega glasila in redni dopisniki Delavske enotnosti. V programu smo si zastavili dve osnovni nalogi: prek poverjenikov pri sindikalnih podružnicah zbirati nove naročnike in razširiti dopisniško mrežo. Menim, da je že sestava poverjeništv tak, da bomo, seveda ob vsestranskem sodelovanju s sindikalnimi podružnicami in njihovimi poverjeništv, obe nalogi uspešno reševali. Tako propagiramo glasilo že zdaj prek lokalnega radia in tiska, želimo pa to doseči še v tovarniških glasilih. Jasno je sicer, da bo najbolj učinkovita reklama sama vsebina Delavske enotnosti. Menim, da jo bomo morali složno oblikovati. Zato nameravamo sklicati nekaj posvetovanj s poverjeniki, kjer bi se poleg drugih vprašanj posvetovali o vsebini lista.

Ze prve izkušnje kažejo, da je bila zamisel našega sindikalnega sveta, da je ustanovil poverjeništv, dobra. V kolektivih jo pozdravljajo, ne samo IO sindikalnih podružnic, ampak tudi vodilni delavci. To smo pa vedno želeli, da bi se za probleme sindikatov in s tem tudi njihovega glasila, zanimali tudi vodilni delavci, saj so tudi ti člani sindikata, mar ne?

Albin Pišek

predsednik komisije za delavske športne igre pri ObSS Ptuj

Nekatere izkušnje kažejo, da je tam, kjer so sposobni organizatorji, tudi med delavci čedalje več aktivnih športnikov. Kakšne pa so vaše izkušnje in kaj ste v sindikatih storili za množičnost v delavskem športu?

V programu smo razdelili celotno športno dejavnost po panogah, ki so hkrati najbolj priljubljene v delovnih kolektivih. Prek vsega leta so se vrstila tekmovanja v namiznem tenisu, kegljanju, šahu, smučanju, streljanju, nogometu, športnem ribolovu. Na teh tekmovanjih je sodelovalo več kot 1200 tekmovalcev. Vrhunec dosežajo športne aktivnosti vsako leto v tednu bratstva in prijateljstva.

Izkušnje kažejo, da je šport množičen in najbolj uspešen v tistih kolektivih, kjer spodbujajo in zbirajo okoli sebe sodelavce tisti delavci, ki so bili v mladih letih aktivni športniki, in seveda tam, kjer so kolektivi uredili pogoje za športne aktivnosti.

Posebej pa velja omeniti, da delovni kolektivi vse bolj izrabljajo odmore med delom za rekreativni šport. Če bi prišli med odmorom v TGA Kidričevo, v TAP, v podjetje za popravilo železniških voz pa tudi drugam, bi naši delavci na igriščih ob žogi, namiznem tenisu, ob šahovnicah.

Jože Križančič

namestnik predsednika OU Počitniškega doma na Gorci pri Ptuj

Ce bi se odločili za pogovor na temo oddih in rekreacija, kaj bi v tem primeru rekli?

Vsi, ki aktivno delamo v ptujskih sindikatih, si že zelo dolgo prizadevamo, da bi naš haloški človek izkoristil letni oddih za tisto, čemur je dejansko namenjen. Zadnje čase nam to vsaj delno uspeva tudi pri tistih članih sindikata, ki delajo v kmetijstvu. To pa je nedvomno rezultat skrbi za organiziran oddih, za kar so poskrbele delovne organizacije, ko so odprle svoje počitniške domove v različnih krajih.

Ce pa že smo v minulih letih nekako le poskrbeli za letni oddih naših proizvajalcev, se pa nam je šele letos posrečilo, da smo v neposredni bližini Ptuja, na Gorci nad Podlehnikom, uredili počitniški dom, namenjen dnevnim in tedenskim rekreacijskim proizvajalcev. Sindikalni odbor kmetijskega kombinata je namreč renoviral razpadajočo stavbo na Gorci in tako ustvaril prijeten dom oddiha vsem članom ptujskih in seveda drugih sindikalnih podružnic. Izletnikom bo na voljo pristna domača kapljica, vse vrste domačih specialitet, razen tega pa bo dom imel še 14 ležišč. V neposredni bližini tega doma je še ena, večja stavba, v kateri bi lahko poskrbeli za dodatna prenočišča. Šeasoma — in kolikor bodo dopuščala sredstva — mislimo urediti še bazen za kopanje in obnoviti nekdanje ribnike. Lovci pa tako ali tako vedo, da je tamkaj veliko srnjadi. Torej samo tole: na svidenje na Gorci!

SO RES VSI TOPILCI ENAKO DELAVNI?

Iztočnice za razgovor v sindikatu Tovarne glinice in aluminija v Kidričevem ni bilo treba dolgo iskati. Franc Klemenčič, predsednik tovarniškega odbora, jo je sam ponudil: nagrajevanje. Od tod naprej se je tudi najin pogovor razvil.

— V Elektrolizi je kakih štiristo zaposlenih, pravi Klemenčič. Pa res mislite, da je teh štiristo elektrolizerjev enako delavnih, da dosega, če tako rečem, enako produktivnost?

Klemenčič obmolkne, kot da bi zamenjala vlogi in bi bil zdaj na vsem lepem on tisti, ki naj v razgovoru sprašuje.

Toda ne, Klemenčič se odloči, da bo sam nadaljeval.

— To pa je osrednji problem, ki se z njim srečujemo pri vrednotenju našega sistema nagrajevanja. V tovarniškem sindikatu namreč zagovarjamo zahtevo, da bi bilo treba stimulirati individualno prizadevanje proizvajalcev in ne le zbir točk na posameznih delovnih mestih, ki jih je dala analitična ocena delovnih mest, ter še rezultat akorda. Dokler pa bo na primer vseh štiristo elektrolizerjev dosegalo enake dohodka in neodvisno od njihove individualne prizadevanosti, si bržčas tudi proizvajalci ne bodo prizadevali povečati svoje produktivnosti dela bolj, kot je to v tem trenutku potrebno. Nasprotno, marsikdo si bo poskušal oddahniti v senci svojega delovnega tovariša. Mar ni tako?

— Bržčas res, če tako ugotavljate.

— Sicer pa to ni edini problem v našem sistemu nagrajevanja. Poglavitje zase so namreč obračuni dohodka po delovnih enotah. Ti so vse preveč odmaknjeni, da naši delavci še vedno ne bi mislili, da jim na koncu vsakega četrtletja delimo nekakšen dobiček. Če pa bi imeli mesečne obračune, potem bi tudi naši delavci začutili, da je vrednost točke vsak mesec odvisna ne le od skupne realizacije podjetja, temveč od njihove prizadevanosti v njihovih delovnih enotah, se pravi od njihovega boljšega ali slabšega gospodarjenja. No, tudi to je stara resnica, da ne kaže o njej izgubljati besed.

— Pa je vaš sindikat tudi zastavljal svoj glas v samoupravnih organih o vseh teh vaših pomislekih.

— Se razume. Rezultat pa je bil, da je upravni odbor na isti seji, ko je obravnaval naše pomisleke, sklenil razdeliti na osebne dohodka še eno plačo in da imamo zdaj zagotovilo, da bodo v drugem polletju obračuni po delovnih enotah pripravljani za krajša časovna obdobja.

— Ste malo prej hoteli reči, da imajo delavci občutek, da je eno pravilnik o nagrajevanju, drugo pa osebni dohodki.

— Nekaj takega, Res pa je, da nam megljivo delitev še nekateri drugi vzroki. Zdaj na primer pol leta delamo in akumuliramo, da imamo kaj za sušne mesece, ko nastopi redukcija električne energije. Razen

tega je v zimskih mesecih električna energija še enkrat dražja. In tako se primeri, da vedno nekaj prelivamo za sušne mesece. Razen tega pa nov problem: ko nastopi obdobje redukcij, je delo pravzaprav za naše delavce najtežje — osebni dohodki pa tedaj najnižji, ker seveda tudi realizacije ni. Tako tudi ti zunanji vplivi podirajo pri naših delavcih prepričanje,

da so nagrajevani po rezultatih gospodarjenja.

— Imate v sindikatih kak konkreten predlog, da to razrešite.

— Se vam ne zdi, da so to bolj naloge samoupravnih organov in služb kot pa sindikata? Predlagali pa smo že, da naj bi v našem podjetju osnovali poseben oddelek, čigar naloga bi bila stalno proučevati sistem formiranja in delitve dohodka ter nagrajevanje. Tako bi bržčas kmalu prišli do najboljših rešitev. Samo dokler bo v tem oddelku samo en zaposlen opravljal te naloge, je to natanko toliko kot nič.

IZ RAZGOVORA S FRANCEM ZEMLJIČEM, PREDSEDNIKOM SINDIKALNE PODRUŽNICE TOVARNE VOLNENIH IZDELKOV MAJŠPERK

Zunanji vzroki krnijo samopravnost

Tovarna volnenih izdelkov Majšperk je lani izvozila 80% vse proizvodnje, bodisi direktno na ameriško tržišče, bodisi posredno prek konfekcijskih tovarn. Kako pa bo letos z njihovim izvozom, še ne vedo. Pravzaprav: ne vedo, ali bodo imeli surovine. Jugobanka jim je prvotno izvozno obvezo 320.000 dolarjev povisala na 560.000 dolarjev, lastno udeležbo pri devizah za nakup surovin pa zmanjšala od 70% na 55% celotnega potrebnega zneska.

FRANC ZEMLJIČ, predsednik sindikata v tej tovarni pravi:

»Če analiziramo zunanje činitele, ki vplivajo na gospodarjenje in s tem na uveljavljanje samopravne funkcije proizvajalcev, se ne morem izogniti problematiki preskrbe podjetja z reprodukcijskimi materiali iz uvoza. Če je razumljivo, da v lanskem letu, ko smo uvajali reformo, nismo imeli sklenjenih pogodb z Jugobanko, nam ni razumljivo, da je malone enako stanje še zdaj, čeprav smo bili prepričani, da nam bo novo poslovno leto dalo mnogo jasnejšo perspektivo. Novi sistem vezanja uvoza na izvoz pa se je kvalitativno spremenil. Še preden so ga začeli izvajati. Podjetje zato ni moglo realizirati svojih proizvodnih programov, ker ni imelo jasnega odgovora, koliko surovin in v kakšnem obdobju jih bo imejo na razpolago.

Takšne razmere pa vnašajo zmedo na domači trg in otežujejo sklepanje izvoznih poslov. Zato so tudi samoupravni organi in strokovne službe primorani, da se kar naprej ukvarjajo s problematiko nabave reprodukcijskega materiala in pri tem nehotne ne posvečajo dovolj pozornosti tehnologiji dela in organizaciji poslovanja. Prizadevanja kolektiva za dvig produktivnosti so torej v stalnem na-

sprotju z materialnimi osnovami, ki bi to omogočile, to je z zadostno in pravočasno oskrbo s surovinami.

Vsemu temu se pridružuje še neurejenost prodajnih cen in administrativni način določanja cen za domače tržišče, kar vse prej kot spodbudno vpliva na osvajanje novih artiklov, vzorcev in proizvodnih postopkov. Zaradi tega tudi upada pestrost vzorcev na domačem trgu, saj smo prisiljeni opuščati proizvodnjo artiklov, po katerih trg povprašuje, vendar administrativno določene cene povzročajo nerentabilnost pri proizvodnji takih artiklov.

Vse to doživljamo v času po reformi, ki naj bi tudi nas spodbudila k temu, da bi hitreje modernizirali proizvodnjo, obogatili proizvodni program, povečali izvoz... Zaradi tega, ker pač odlašamo z urejanjem tako bistvenih vprašanj, kakršni sta devizni režim in režim cen, imamo praktično zvezane roke. Samoupravni organi podjetja žal ne morejo vplivati na reševanje te problematike in je pri reševanju teh vprašanj samo upravna funkcija proizvajalcev močno okrnjena. V odnosu do banke, administracije in strokrajci smo brez moči. Pač — razpravljamo lahko, kolikor hočemo, vendar imajo škarje in meter drugi v rokah, je zaključil tovariš Franc Zemljič.

VLOGA DELOVNIH ENOT V SISTEMU UPRAVLJANJA IN GOSPODARJENJA KK PTUJ

O sredstvih naj odločajo proizvajalci

Kakršen koli pomenek o vlogi in položaju delovnih enot KK Ptuj v sistemu upravljanja in gospodarjenja se nujno začena ob ugotovitvi, da so sedanji organizacijski okviri preozki in preveč tog, da bi lahko celovito zaživel samoupravljanje; in nato, da predvidene spremembe, o katerih se v kombinatu pogovarjajo precej časa, uresničujejo preveč počasi. Vendar pa hkrati lahko izveč, da ima vse to tudi koristno »stran medalje«, namreč: ponovno je možno analizirati dosedanje izkušnje in tako vnaprej zmanjšati možnost za morebitne spodrljaje, kakršnih je bilo doslej kar precej.

Kakšne so dosedanje njihove izkušnje in kakšna sta zdaj vloga in položaj delovnih enot KK Ptuj?

Pri nagrajevanju fizičnih delavcev uporabljajo cenike del, ki bi — po njihovih ugotovitvah — še kar ustrezali, če ne bi, nekaj zavoljo sezonskega značaja dela, nekaj pa tudi zavoljo pomanjkljive organizacije, delavcev preveč pogosto premeščali z dela na delo. Ker so različne delovne operacije različno ovrednotene, vsi pa so po potrebi tudi delali vse, zaposle-

ni niso imeli možnosti, da bi dosegali tak osebni dohodek, ki bi ga lahko ob boljši organizaciji dela in če bi hkrati opravljali tisto delo, ki ga najbolje obvladajo. Po drugi strani pa preostali zaposleni prejemajo stalni osebni dohodek »plačo«, ki ni odvisna od boljših ali slabših delovnih uspehov. In še: v sedanjem sistemu oblikovanja in delitve osebnega dohodka delovne enote odločajo le o delitvi osebnih dohodkov, o drugih materialnih pristojnostih pa delavski svet podjetja.

»Ne vemo še, kako naj bi vse to spravili v tak red, da bi bila delitev dohodka spodbudnejša za slehernega zaposlenega in da bi se v delovnih enotah bolj uveljavilo samoupravljanje,« pravi Anton Potočnik, predsednik sindikalnega odbora Kmetijskega kombinata Ptuj. »Ugotovili pa smo, da so spremembe nujne. Doslej smo že reorganizirali sindikalno delo. Prej smo imeli pododbo pri obratih. Zdaj so se ti pododbori prelevili v samostojne sindikalne podružnice, ki jih je sedemnajst. Pokazalo se je, da je bilo to pametno in koristno, saj v delovnih enotah zdaj sami in lažje rešujejo probleme, seveda v povezavi s svetom delovnih enot. Razen tega smo že spremenili tudi organizacijo podjetja. Od prejšnjega teritorialnega načela organizacije podjetja smo prešli na specializacijo po dejavnostih. Obenem smo v sodelovanju z zavodom za produktivnost dela v Murski Soboti popisali in ocenili delovna mesta. Predlog

ocene delovnih mest je — zdaj v razpravi in pripomb — tudi težko rešljiv problem, ne manjka. Še nekaj: letos hodek že ugotavljamo in delo po delovnih enotah, pri čemer seveda enote prispevajo sredstva za skupne potrebe podjetja v odvisnosti od skupne vloženih investicij v te enote. Dogovorili smo se tudi o tem, da ne bomo več regresirali izgub pri posameznih enotah, bi nastopile zavoljo kakršnih že bode vzrokov, ampak ta vprašanja urejali s istovestno posojanja sredstev med enotami. Predvideno je tudi, da bodo delovne enote z našim zaključnim računom samostojno razpolagale vsaj s sredstvi za enostavno reprodukcijo verjetno na tudi razširjeno reprodukcijo. V razpravi pa je še predlog, naj bi delovne enote ustvarjale tudi obratna sredstva. Kako hitro in v kakšnem obsegu pa delovne enote dobivale materialne pristojnosti, pa je težko povedati.«

Skupščinsko delo povezano z javnostjo

Pred nami je pomemben zakonski osnutek, ki govori o financiranju izobraževalne in vzgoje v naši republiki, vzporedno z njim pa je v javni razpravi tudi zakonski osnutek o ureditvi vzgoje in izobraževanja na drugi stopnji. Oba sta bila predložena v razpravo organom republiške skupščine in poslanci prosvetno-kulturnega zbora so na minulem zasedanju že povedali prva mnenja in pripombe. Značilne pa so bile tudi besede predsednika zbora Iva Tavčarja, ki je med drugim dejal:

»Poudarjam, da gre za prvo in ne končno razpravo o zakonski ureditvi šolskega in izobraževalnega področja druge stopnje, da bo naš zbor o predlogu zakona sklepal pozneje, v jeseni in da gre za obravnavo prvega osnutka zakona. S tem uvajamo tudi v naši skupščini nov običaj, da bomo o določenih zakonskih osnutkih večkrat razpravljali in s tem omogočili poslancem pa tudi širši javnosti, da izreče svojo besedo, da javno pove svoje mnenja in da se v tej obravnavi lahko natančneje izčisti vsa mnenja in stališča.« Podobno so povedali tudi v skupščinski komisiji za financiranje izobraževanja, kjer so razpravljali o zakonskem osnutku o financiranju izobraževanja in vzgoje v SRS.

Z zakonskimi določili o financiranju izobraževanja in vzgoje kakor tudi o vzgoji v šolstvu druge stopnje bo dobilo to področje končno svojo težko pričakovano zakonodajo. Ni sicer v navadi, da bi v skupščini še pred končno izdelavo in sprejetjem zakonov, o njih večkrat razpravljali, vendar so že dosedanje ugotovitve takemu načinu priprave naše zakonodaje močno naklonjene, saj bo s tem razširjena javna razprava, ki naj bi v naslednjih dveh mesecih razčistila številna zamotana vprašanja s tega področja. (Sporodno bo v razpravi tudi grafično »Mreža šol druge stopnje v Sloveniji«, ki ga je pripravil Republiški sekretariat za prosveto in kulturo.) O obeh zakonih naj bi republiška skupščina ponovno razpravljala ter jih sprejela na svojih prvih jesenskih zasedanjih, njuna realizacija v praksi pa naj bi bila uveljavljena v začetku prihodnjega leta. Zakona obetata resne premike v razvoju našega izobraževalnega sistema, posebno pomemben pa je zakon o financiranju, saj bo v marsičem spremenil dosedanje financiranje v občinah pa tudi v republiki. Prav zato bo potrebno v naslednjih mesecih predloženo gradivo temeljito proučiti in povedati svoje mnenje ter s tem pripomoči k sprejetju najustreznejših zakonskih predpisov za nadaljnji razvoj vzgoje in izobraževanja pri nas.

IVA BOZOVIČAR

Stavba v Novi Gorici, v kateri je matična knjižnica

PO POTEH ANKETE
CENTRALNEGA
SVETA ZS
JUGOSLAVIJE

Pozabljeno področje

ObSS NOVA GORICA BO ODSLEJ DALJE REDNO SPREMLJAL PROBLEME KULTURNEGA ŽIVLJENJA ZAPOSLENIH

Pretekli teden je bil v Novi Gorici posvet o kulturnem življenju zaposlenih. Posveta so se udeležili tudi predstavniki delovnih organizacij, med katere je razposlal Centralni svet ZS Jugoslavije svoje anketne pole.

Z anketo je bilo zajetih 10 delovnih organizacij s področja industrije, gradbeništva, kmetijstva, trgovine in obrti. Rezultati ankete, ki pa niso slika povsem realnega stanja na terenu, so v bistvu dokaj nerazveseljivi. Tako je na vprašanje, ali v delovnih organizacijah sistematično delajo na področju kulture, pritrdilno odgovorila le ena delovna organizacija. Ostale delovne organizacije se le občasno ukvarjajo s tem vprašanjem, ali pa so povsem neaktivne. Na vprašanje, ali obstajajo v delovnih kolektivih organizirane oblike dejavnosti, na primer sekcije, kulturno umetniška društva, klubi ali knjižnice, je šest kolektivov odgovorilo, da imajo knjižnice; dva kolektiva imata svoj klub, en kolektiv svoj kulturni dom, različne sekcije v okviru kulturno umetniških društev pa imajo tri delovne organizacije. Iz ankete je nadalje razvidno, da imajo le v treh delovnih organizacijah plan kulturne aktivnosti, ki so ga v dveh primerih pripravile mladinske organizacije in le v enem sindikalna. Lastnih prostorov za sestajanje v prostem času nimajo štiri delovne organizacije, od preostalih pa imajo le tri svoje prostore v samih delovnih organizacijah.

Če bi šli nadalje po sledovih ankete bi ugotovili, da tudi drugi rezultati niso ne vem kako spodbudni.

Razprava na posvetu pa je pokazala, da anketa ne ustreza v celoti dejanskemu stanju. Skrb za kulturno življenje zaposlenih je sicer dejansko minimalna, kljub vsemu pa situacija sama le ni tako kritična.

PONEKOD SE TRUDIJO...

V anhovski Cementarni na primer ni zasedanja samoupravnih organov, ne da bi bilo govora o problemih kulturnega življenja zaposlenih. Temu primeru je tudi dejavnost. Komisija za družbeni standard skrbi za stalno dejavnost in za občasne prireditve. Tako je bilo lani na primer gorško gledališče kar petkrat gost Cementarne Anhovo. Samoupravni organi so si v tem kolektivu povsem enotni glede tega, da so razpoloženi na delovnem mestu in s tem tudi delovni uspehi povsem drugi, kot pred leti, ko nihče ni skrbel za rekreacijo zaposlenih. Kartanja, popivanja in veseljačenja po lokalih ni več. Ti uspehi komisije za družbeni standard so tako spodbudni, da so samoupravni organi sklenili v kratkem redno nastviti člo-

veka, ki bo skrbel za rekreacijo vseh zaposlenih.

Sempeterska Iskra ima težave v tem, da ima med zaposlenimi precej več kot polovico žensk. Delajo v treh izmenah in v glavnem prebivajo v precej oddaljenih krajih. Zato je redna dejavnost sila otežkočena, čeprav vlada med zaposlenimi precejšen interes za določene smeri kulturnega razvedrila. Posebno velik interes je v Iskri za občasne kulturne prireditve v okviru praznikov.

Tudi iz tega kolektiva je bilo slišati precej kritike na račun gorškega gledališča in njegovega repertoarja, čes, da program ne ustreza interesom in kulturni razgledanosti publike. Gledališče, da ima običajna na programu preveč sodobna in težka dela, ki jih povprečni obiskovalec ne razume in odklanja.

Podjetje Poligant ima precejšnje število mladine, ki pa nima veliko smisla za kulturno rekreacijo, je na posvetu dejal predstavnik tega kolektiva. Sa-

moupravni organi sicer razpravljajo o teh vprašanjih, ne ukredujejo pa ničesar konkretnega in se zadovoljujejo le z ugotavljanjem stanja. Zato ostaja mladina v glavnem nezainteresirana in seraje predaja drugemu, manj pametnemu in koristnemu razvedrilu...

NE GRE LE ZA NERAZUMEVANJE

Razprava na omenjenem posvetu je ponovno potrdila, da na splošno posvečajo v delovnih organizacijah vprašanjem kulture in razvedrila svojih ljudi še vedno premalo pozornosti. Še vedno je vse preveč stihije, neačrtnosti, indolentnosti... Ponekod se trudijo, kot na primer v Anhovem ali v Sempetru, drugod pa spet držijo roke križem, kot da pri vsej stvari ne bi šlo izključno le za človeka. Ob koncu so na posvetu sklenili, da bo odslej dalje občinski sindikalni svet redno spremljal vprašanja kulturnega življenja zaposlenih in skušal v tej smeri tudi nekaj storiti, saj v bistvu ne gre pri vsej stvari toliko za nerazumevanje, kot za to, da na te stvari pre pogosto pozabljamo.

A. ULAGA

JAVNA TRIBUNA O TRŽIŠKI DELAVSKI UNIVERZI

Tržiška delavska univerza je ob zaključku letošnje bogate in uspele izobraževalne sezone javno polagala obračun svojega dela. Občinski odbor SZDL je na njihovo pobudo sklical javno tribuno, na katero so povabili vse občane, posebej pa še zastopnike vseh delovnih in družbeno-političnih organizacij, katerim delavska univerza nudi svoje usluge. Na tribuno so prišli tudi slušatelji šol za odrasle, ki jih organizira delavska univerza.

Delavska univerza in SZDL sta hoteli z javno obravnavo dosedanje dejavnosti DU doseči predvsem dvoje: preveriti, koliko je ta ustanova doslej s svojimi programi zadovoljevala želje in potrebe občanov oziroma koliko sedanja usmeritev dejavnosti delavske univerze ustreza gospodarskim, družbenim in kulturnim potrebam občine ter dobiti od občanov samih pobude in predloge za novo izobraževalno sezono. Dokaj številni obiski, izredno skrbno pripravljena poročila in zelo živahna razprava na tribuni so izpolnila pričakovanja prirediteljev. Udeleženci javne tribune so predvsem soglasno pohvalili vsestransko obsežno in kvalitetno delo DU. Samo podatek, da se je raznih izobraževalnih oblik, ki jih je priredila DU v lanskem sezoni, udeležilo preko 12.000 slušateljev oziroma obiskovalcev — torej več kot je prebivalcev v občini — dokazuje, kako obsežno in družbeno pomembno delo opravlja ta ustanova. Tako pomembne uspehe pa je delavska univerza dosegla predvsem zato, ker se ni omejevala na eno področje dejavnosti, temveč je enakopravno razvijala tako družbeno-politično, strokovno, kot splošno izobraževanje. Zlasti bogato in pestro je njeno delo na področju kulturno-estetskega izobraževanja. V okviru tega področja organizira DU razna predavanja, razstave, prireditve itd. Pri tem delu zelo uspešno sodeluje z vsemi družbenimi in kulturno-prosvetnimi organizacijami v občini. Drug pomemben rezultat njene dejavnosti je v tem, da ni razvijala svojega dela le na ozkem mestnem področju, temveč je njeno delo seglo v sleherno vas, do slehernega občana. Na vseh so bila zlasti uspešna in dobro obiskana najrazličnejša predavanja, šole za starše in filmski večeri. Velik del svoje dejavnosti je DU izvajala v okviru delovnih organizacij, kjer so bile zlasti uspešne oblike družbenega izobraževanja za člane samoupravnih organov in pestre oblike strokovnega izpopolnjevanja delavcev.

Udeleženci tribune so menili, naj bi DU svoje dobro začrtano delo nadaljevala in izpopolnjevala še z drugimi oblikami, ki bodo v večji meri zainteresirale tudi mladino. Zahtevali so tudi, da naj dobi DU za svoje uspešno delo večjo moralno in materialno podporo občinske skupščine. Na osnovi razprave in predlogov ter lastnih pobud bo DU izdelala do jeseni konkreten program svojega dela v novi sezoni ter z njim na ponovni javni tribuni v jeseni seznanila tržiško javnost.

TILKA BLAHA

Ulica Orožnova številka 2

Današnji Maribor ima dvakrat več prebivalcev kot pred vojno. Zrasla je nova industrija, nove stanovanjske soseske, nove številne šole, kjer Mariborčani delajo, prebivajo ali se uče. Vse to nekako ni dohajal tisti prostor, ki je človeku prav tako potreben za njegovo družabnost in kulturno razvedrilo. Pravijo, da se danes odrasli morda že preveč zapirajo v svoja stanovanja in jim je televizor najpogostejše sredstvo komuniciranja. Zakaj tako, je obsežno vprašanje. Vsekakor pa si mladina Maribora želi biti komunikativna na povsem drugačen način. Mladinska organizacija si je vse od leta 1961 prizadevala, da bi mladi Mariborčani dobili svoje klubske prostore, v katerih bi prijetno in zabavno zadrževali s koristnim in poučnim. In medtem, ko so mnogi odrasli te težnje mladine podpirali, so drugi zopet resignirano ugotavljali, da se mladih ljudi za kaj koristnega tako in tako ne da pridobiti. In vendar je v letošnjem letu želja mladine bila izpolnjena. V ulici Orožnovi številka 2, v prostorih, ki jih je izpaznila banka, so na vrata nabili napis: Klub mladih Maribora.

Zelo lepi, trije veliki prostori, ki so odprti mladini od začetka letošnjega aprila vsak dan od 11. do 21. ure, so bili seveda v te namene adaptirani. Zahvala gre predvsem Občinski skupščini Maribor-Center, ki je prispevala 18 in pol milijonov starih dinarjev, in Združenju visokošolskih zavodov, ki je dalo v ta namen 1 in pol milijona starih dinarjev. Seveda bi bilo lepše zapisati, da so potrebe mladine mesta Maribora razumele vse

mariborske občine, pa tudi vsaj vse večje delovne organizacije, kjer je zaposlene nemalo mariborske mladine. Pa pustimo to.

V PROGRAMSKEM SVETU SO TUDI PSIHOLOG, PEDAGOG IN SOCIALNA DELAVKA

Ze tri mesece prihaja tako vsak dan v klub, verjeli ali ne, 700, večasih celo do 900 obiskovalcev. Za 100 starih dinarjev si je oskrbelo klubsko izkaznico doslej že 2800 članov kluba. Poleg dijakov je med njimi dosti vajencev, mladih delavcev, le študentov je nekoliko manj. A o tem kasneje. Tu igrajo šah, biljard, poslušajo glasbo iz glasbene skrinje, popijejo čašo brezalkoholne pijače, čitajo časopise, se pogovarjajo, gledajo televizijo, zlasti vozači pa se dopolne pogosto v enem izmed manjših prostorov tudi uče ali pišejo naloge.

Klub ima svoj upravni odbor, a poleg njega tudi svoj programski svet, ki je po sestavi izredno zanimiv. V njem so psiholog, pedagog, socialna delavka in nekaj študentov, ki pripravljajo organizirani program kluba. Za ta organizirani del programa je sleherni dan rezerviran čas od 18. ure naprej. In vsak dan je namenjen drugemu interesu, drugemu področju, od razgovorov o športu, šahu, aktualnih političnih temah, do kulturnih programov, ki jih pripravljajo posamezni mladinski aktivni, potopisnih predavanj in organiziranega plesa oziroma čajanke v soboto in nedeljo. So zelo domiselni. Imeli so na primer quiz s področja kemije, za

dekleta strokovni razgovor o pričeskah in kozmetiki. Imeli so slikarsko razstavo mladega varaždinskega mnogo obetajočega umetnika. Z izredno hvaležnostjo pa mladi govore o pripravljeno mnogih kulturnih delavcev, ki jim s svojim obiskom in nastopi dopolnjujejo njihov program, ne da bi terjali za to plačilo.

S HVALEŽNOSTJO POPLAČAMO MENTORSKO DELO

In kdo od starejših prihaja v klub mladih? Profesor Golob je k razgovoru o resni glasbi pritegnil interesno skupino 30 mladih ljudi. Mladi se v teh prostorih lahko pogovarjajo s sekretarjem Zveze komunistov, predsednikom občinske skupščine, predsednikom Socialistične zveze, pa tudi s socialno delavko. In kar zadeva družbene predstavnike: te tisti iz občine Center so našli pot med mlade, iz ostalih občin doslej še niso prihajali semkaj. Jeseni jih bo obiskala »Helena« iz »Mladine«, vabilu se je odzvala tudi njena predhodnica »Irena«, mladini stara znanca, tovarišica Jovita Podgornik. Z direktorji šol so se dogovarjali, da bi klub obiskovali tudi prosvetni delavci in dogovorili so se s koncertno poslovalnico, da je povabila v klub mladih še nekaj umetnikov, ki so v Mariboru gostovali. Za vse to mentorstvo se mladi lahko zahvalijo le s skromnimi, bolj simboličnimi darili.

MLADINSKI KOMITE MED MLADINO!

Zanimiva je zamisel Mestnega komiteja mladine o tem, kako povezovati funkcijo kluba z učinkovitostjo dela komiteja. Pripravi so namreč, da lahko nekatere njihove komisije, na primer tista za kulturno-vzgojno delo med mladino, najučinkoviteje deluje med mladino v klubu. Zato bodo tudi denar, ki je ostal ob združitvi občinskih komitejev mladine, dali klubu. Klubu so dali okoli 300 svojih knjig in knjižnica je urejena, le da prostora zanjo primanjkuje. In zanimivo je še to: v okviru kluba mladih deluje tudi Klub mednarodnega prijateljstva, saj je v Mariboru nemalo tujih študentov iz 30 dežel. Zato jim je Zavod za mednarodno tehnično

sodelovanje iz Ljubljane obljubil, da jim bo zastoj pošiljal tujo strokovno literaturo. Tudi založba Obzorja jim pošilja po en izvod sleherne svoje izdaje.

Trije prostori pa seveda ne morejo zadostiti vsej mladini Maribora, ki si želi klubskega življenja. Zato so se dogovorili z upravo doma JLA, da bodo ples prirejali na njihovem vrtu in člani mladinskega kluba ga bodo obiskovali ob polovični vstopnini. Na Tezmem pa so jim obljubili, da bodo prepustili prostore občinske skupščine mladinskemu klubu tamkajšnje mladine. Doslej ta osrednji mladinski klub že dobro sodeluje z mladinskim klubom Prežihov Voranc, saj jim lahko pomaga predvsem po programski plati. Program namreč ni lahko sestavljati. Pred otvoritvijo Kluba mladih Maribora so sklenili, da bodo v klub vključili tudi mladih, ki imajo na voljo tudi knjigo želja, kjer lahko svoje želje in pripombe napišejo.

NEUPRAVIČENO NEZAUPANJE

Doslej torej vse le spodbudno. A kljub temu je treba povedati, da se v Mariboru vendarle slišijo tudi glasovi o tem, da je ta klub nevezgoven, da se tam zbirajo le »električarji«, »dolgolasci« in tako dalje. Da se mladi delavci ne bo priključili, ker ima nekakšne kompleksne in podobno. Resnici v prid je treba povedati, da je vajencev in mladih delavcev v klubu vedno več in da se v njem zelo enakopravno počutijo. Res pa je, da je v klubu malo študentov, čeprav posamezniki študenti zelo marljivo sodelujejo v upravnem odboru in programskem svetu. Če bi bili študentje radi sami, če jih moti, ker v klubu ni alkoholnih pijač, to niso razlogi, ki jih je treba upoštevati. »Dolgolasci in električarji«, ti posebej, pa so po pripovedovanju v klubu pogosto bolj kulturni kot kdo drugi, ki s svojo zunanostjo ne vzbujajo pozornosti, morda pa večasih bolj s svojim obnašanjem. Govorice sem, govoriče tja, a pravijo, da so nekateri razredniki odsvetovali dijakom in staršem obiskovanje kluba. Morali bi se pač sami pripricati o tem, kakšen »vozni red« in red vlada v tem klubu, ki ima že svoje mentorje in svoje odrasle prijatelje.

SONJA GASPERŠIČ

Ob otvoritvi razstave mladega varaždinskega slikarja Mladena Opačiča v Klubu mladih Maribora so se zbrali tudi nekateri mladi, ki morda dotlej niso zahajali na take prireditve (Foto Danilo Škofič)

Zgodba o sedmih odstotkih obresti za iznajdljivosti

KOVINARSKA — tovarna industrijske opreme in konstrukcij iz Krškega je bržčas edinstven primer za to, kako se lahko uveljavi na trgu in prebije tudi skozi največje težave kolektiv, ki pomanjkanje svojih strokovno-tehničnih-razvojnih kadrov nadomesti z načrtnim poslovno-tehničnim sodelovanjem z znanstveno-raziskovalnimi in drugimi organizacijami. Pojasnilo je enostavno, da bolj biti ne more: zanje je veliko ceneje, če za vnaprej dogovorjeno odškodnino zahtevajo strokovno pomoč pri organizacijah, ki razpolagajo z ustreznimi napravami in strokovnjaki. Po drugi strani pa njihov 400-članski kolektiv finančno ne bi zmožl vzdrževati, še manj pa organizirati takih raziskovalnih, konstrukcijskih in drugih skupin stro-

kovnjakov, ki bi se lahko pomerile s podobnimi organizacijami, ki se ukvarjajo zgolj s tem delom, ne pa tudi s proizvodnjo. Prav v tem pa tudi tiči skupni interes Kovinarske in raziskovalnih organizacij, s katerimi podjetje sodeluje. Kovinarska namreč slednjim plača 7% od bruto prodajne vrednosti vsakega realiziranega posla, ki so ga začeli in dokončali s skupnimi močmi. Če torej raziskovalne in znanstvene organizacije hočejo priti do »svojega« denarja, se morajo potruditi, da tako pripravijo proizvodnjo, da ni zastojev, da izvajalec doseže zahtevano kvaliteto in izpolnjuje predvidene roke...

Vendar pa bo vseeno najbolje, če zgodbo začnemo pri začetku...

NAJPREJ MALO UVODA

Kovinarska je podjetje in kolektiv, ki je sčasoma prešel iz obrti v industrijo. Nič čudnega torej, če ves čas obstaja podjetja — minilo pa je že 13 let — ugotavljajo, da zaposlujejo dovolj kvalificiranih kadrov — bolj sposobnih obrtnikov kot pravih industrijskih delavcev, ki so kos izvedbi slehernega, še tako zahtevnega naročila, če jim kdorkoli posreduje le vse načrte, dokumentacijo in preostalo, kar še sodi zraven. Pred tremi leti, ko so si postavili nove proizvodne prostore in upravno zgradbo in »zares« postali industrijsko podjetje, pa se je bilo treba odločiti tudi o poti, ki naj bi jih obdržala na površju vedno nemirne investicijske fronte, na kateri se srečujejo s številnimi konkurenti, ki imajo boljše pogoje, predvsem pa veliko več strokovnjakov za svoje delo. Kovinarska namreč zaposluje le 14 tehnikov in — nobenega inženirja.

Med dvema možnostima — ustanoviti svoj konstrukcijski in raziskovalni biro ali pa — poiskati pomoč pri že priznanih in za to usposobljenih organizacijah — so se odločili za slednjo. Rezultat tega sodelovanja so značke Kovinarske na konstrukcijah vseh televizijskih oddajnih anten, kar smo jih postavili v Sloveniji, na novi oddajni anteni koprškega radia na Belem križu nad Portorožem; na mnogih napravah, vgrajenih v kemičnih tovarnah, steklarnah, papirnicah, železarnah, rafinerijah nafte... To pa še zelo malo pomeni; zato je treba povedati, da imajo več kot dovolj dela, da jih zasipajo z naročili že za naslednje leto, da kot kooperant znane nemške tovarne papirniških strojev ER-WE-PA dobavljajo skoraj polovico opreme za nove in modernizirane papirnice in da poleg tega, za domače potrebe in za svojega nemškega kooperanta proizvajajo tudi nadomestne dele.

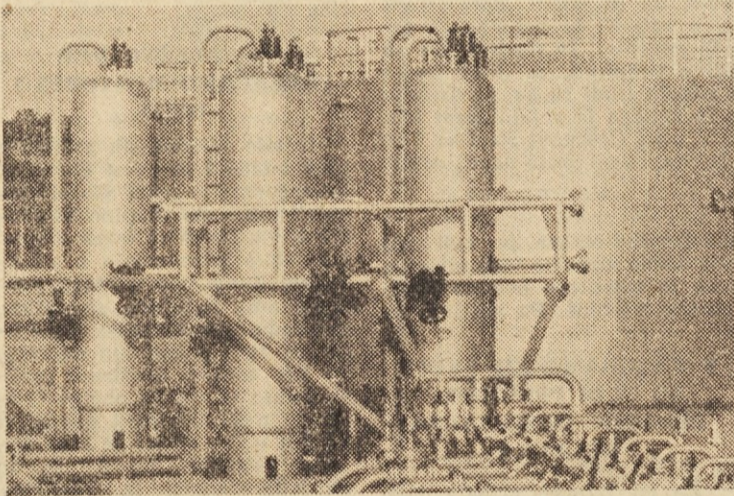
Krški »primer« je torej res edinstven in zanimiv: ne le zato, ker zgovorno priča o koristnosti in nujnosti tesnega sodelovanja med znanstveno-raziskovalnimi organizacijami in proizvodnjo, ampak še veliko bolj zato, ker opozarja na očitne prednosti delitve dela v jugoslovanskem in mednarodnem gospodarskem prostoru.

ZAKAJ BI SI RAZBIJALI GLAVE, ČE...

Naj se za hip povrnemo nazaj — k začetku!

Če so se že prebili med »industrijo« in uveljavili na trgu ni nič bolj razumljivega, da so želeli tudi obdržati in seveda še bolj izboljšati svoj položaj. Ena izmed ugotovitev pa je na primer bila, da si ne morejo predstavljati industrijskega načina proizvodnje, če ni poskrbljeno za zanesljivo in učinkovito kontrolo.

»Kaj mora vedeti kontrolor kvalitete, smo si bolj približno predstavljali,« je povedal direktor podjetja Dušan Košir. »Menili pa smo, da ni potrebno, da bi si razbijali glave še s tem problemom, če pa so inštitucije, ki imajo take in podobne zadeve tako rekoč v mezinu. Zunanji strokovnjaki so nam izdelali kompletan program o tem, kaj vse obsega delo kontrolorja, seveda potem, ko smo jim razložili naše bolečine in želje. Ko smo se o vsem sporazumeli in dali na papir, je ostalo le še to, da se dogovorjenega tudi držimo. S tem pa tehnika, ki zaposlen na tem delovnem mestu tudi oblikujemo in mu privzgamajo tak profil znanja, kakršnega v naši proizvodnji potrebujemo. Po-

dobno smo potem storili še za druga pomembnejša delovna mesta, na primer za vodjo strojne obdelave, za šefa izmen in vzdrževanja. Z drugimi besedami: zaposleni, ki zasedajo vodilna mesta v proizvodnji, morajo absolvirati program svojega delovnega mesta, opraviči-

ti svoj stolček, kot temu pravimo.«

Pogovarjal sem se tudi z enim izmed strokovnjakov, ki so morali na ta način dokazovati svoje znanje in sposobnosti, s kontrolorjem kvalitete Stanikom Arnškom. Takole je dejal:

»Pred dobrim letom, ko sem prišel v podjetje, v oddelku tehnične kontrole še niso vpeljali tiste faze, ki zanj zdaj odgovarjam, namreč kontrole osnovnega materiala. Moram povedati, da o tem tudi v šoli, razen nekaj enciklopedijskih pojmov, nisem ničesar izvedel. Ob sodelovanju z Zavodom za metalne konstrukcije v Ljubljani smo se dogovorili, da bo najbolje, če najprej spoznam praktične probleme defektoskopije materialov. Po devetih mesecih pa me je zato podjetje poslalo na tečaj industrijske defektoskopije v Nuklearni inštitut Jožef Stefan v Ljubljano, kjer so me »natrpali« še s teoretičnimi znanji. Razen drugega, zdaj polno odgovarjam za varnost pri delu, saj imam opravka z radioaktivnimi snovmi. Mislim, da bomo po tej poti, ko uvajamo sicer mlado, vendar najodobnejšo metodo industrijske defektoskopije, kmalu dosegli takšno kva-

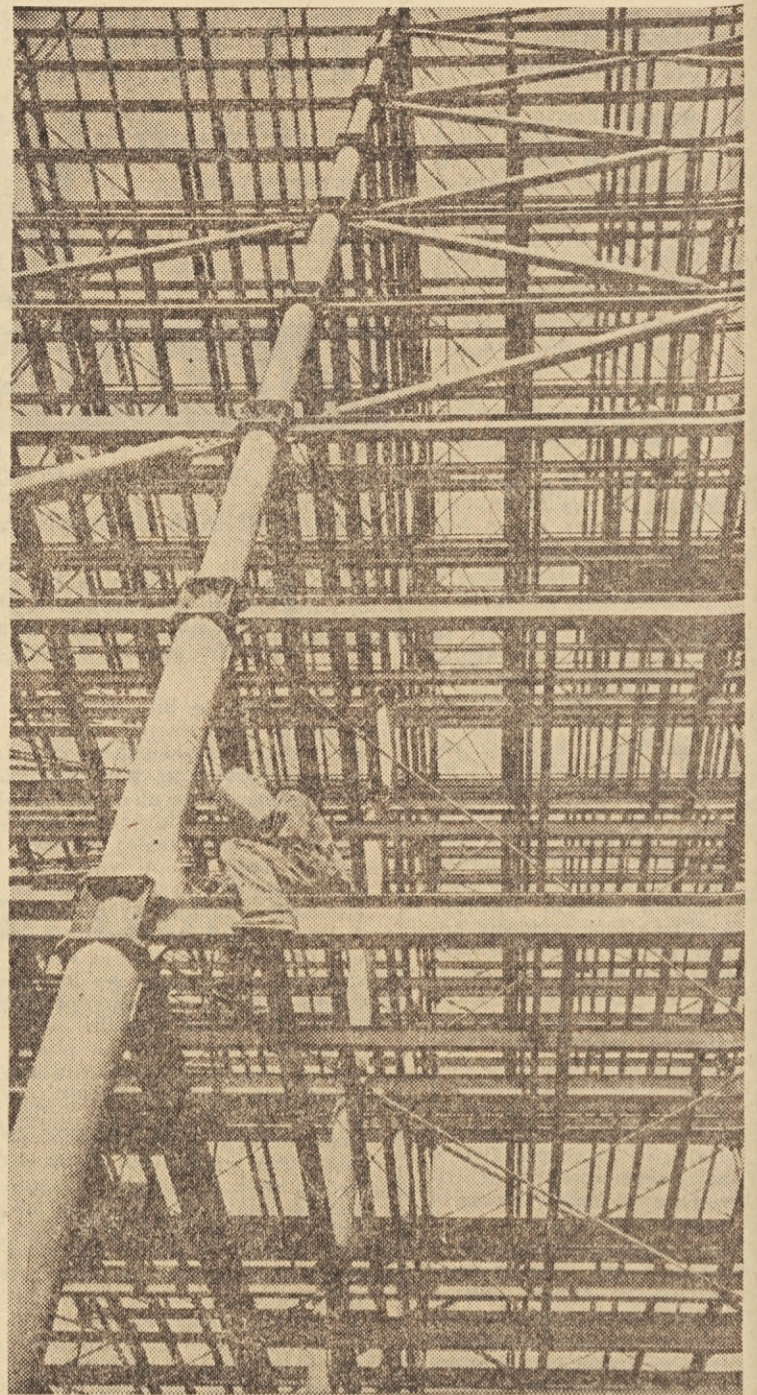
liteto naših izdelkov, kakršno želimo in kakršno končno zahteva tudi trg. Naše laboratorije bomo postopoma opremili, vendar samo toliko, kolikor je nujno potrebno, kajti brez pomena bi bilo, če bi prav vse hoteli delati sami. Končno gre tudi za vprašanje kompetenc,

kakor temu pravimo. Naročnik namreč zahteva uradno, nevtralno kontrolo kvalitete. To pa lahko dajo le tiste inštitucije, ki so za to usposobljene in opremljene.«

MISEL ALI DVE O TEHNIČNI NADSTAVBI

Samo iz tega, o čemer sem imel priložnost izvedeti v dosedanjih razgovorih, je očitno, da si kovinarji prizadevajo doseči rešitve slehernega problema, s katerim se morajo spoprijeti. Če tega ne zmorejo, potem poiščejo pomoč pri specializiranih inštitucijah, ki so sposobne projektivno, programsko in študijsko reševati in izvajati posamezne naloge. O tem sem podrobneje govoril z Anonom Avscem, šefom razvoja v Kovinarski.

»Naša tehnična nadstavba, da se tako izrazim, je izgrajena tako, da zagotavlja tehnično pravilnost izvedbe naročila. Če kaj zaškriplje, pokličemo strokovnjake. Njihova pomoč je še toliko nujnejša tudi zategadelj, ker je naš proizvodni program sorazmerno zelo širok. No, mi bi se še specializirali, če naša investicijska politika ne bi bila iz dneva v dan drugačna. Saj vidite — kako je: zdaj posvečamo največjo pozornost energetski in železarski industriji, čez čas pa se bo spet obrnilo. Pomoč prometnih strokovnjakov torej potrebujemo zato, ker svojih nimamo in bi bilo nesmiselno pričakovati, da bi jih kdajkoli tudi imeli. Sedanji proizvodni program pa vzdržujemo zato, da laže zaposlujemo naše zmogljivosti. Ker smo kolektiv sposobnih izvajalcev in lahko isto opremo in stroje uporabljamo pri zelo raznovrstni proizvodnji, z ekonomskega stališča taki usmeritvi tudi ni mogoče kaj prida očitati. Sčasoma, ko bi se stabilizirale naše gospodarske in investicijske razmere, pa seveda mislimo proizvodni program vseeno skrajšati in se obenem vključiti tudi v mednarodno delitve dela. Možnosti vidimo predvsem na področju proizvodnje za potrebe kemične, nafte in papirne industrije. S tovarno ER-WE-PA iz Düseldorfa sodelujemo že zdaj. Omenil bi, da je ta tovarna v povojnem obdobju dobavila večino nove opreme za naše papirnice. Stroji, ki že obratujejo, potrebujejo rezerv-

ne dele. Doslej smo na ta način renovirali 15 jugoslovanskih papirnic, ko smo zanje izdelali vodilne in bakrene valje, tambore (valje, na katere se navije surov papir, op. avtorja), vacuum črpalke, prekritja, transportne trakove in še vse drugo. Če je naš poslovni interes, da izdelamo tisto, kar moremo in kar v skupni investiciji dosega tudi polovico cene in to naročniku dobavimo za dinarsko plačilo, je nemška tovarna spet zainteresirana, da poskrbimo za čim večji del domače opreme, da bi tako laže prodala svoj del opreme. Ker hkrati dobimo na razpolago vso tehnično dokumentacijo, nam je po tej poti olajšan tudi prodor na tretja tržišča, kar se bo — po vsem sodeč — kmalu dogodilo, čeprav nam dela tudi zdaj ne manjka.«

Kot že omenjeno KOVINARSKA — Krško plača zunanjim »možganskim trustom« sedem odstotkov od bruto prodajne vrednosti izdelkov, če so jih zasnovali in izdelali ob skupnem delu, — vendar pa šele po realizaciji na trgu. V tej ceni so zaračunani stroški za dokumentacijo in tehnično pomoč, ki ni z ničemer omejena. Če se tako renomirane znanstveno-raziskovalne organizacije, kakršne so Slovenija-projekt, Industrijski biro iz Ljubljane, Metalprojekt in Inštitut za nafto iz Zagreba, Mašino-projekt iz Beograda ter Inštitut za metalne konstrukcije, Zavod za varjenje SRS, Fakulteta za strojništvo iz Ljubljane odločajo za takšno obliko sodelovanja, je nedvomno nujno, da imajo tudi svoje ekonomske interese, ki pa se v omenjenem primeru docela ujemajo z želja-

mi, potrebami in možnostmi Kovinarske iz Krškega. Povedano z drugimi besedami: pri vseh teh organizacijah enako kot pri Kovinarski vse bolj prevladujejo poslovni interesi, ki seveda zavračajo vsako misel na tako udomačeno zaprtost v proizvodnji, ki pa tolikanj podražuje proizvodne stroške in otežuje vključevanje v mednarodno delitve dela.

Krški »primer« torej osvetljuje tisto področje notranjih rezerv našega gospodarstva, za katere trdno vemo, da so, da pa jih ne izkoriščamo dovolj ravno zavoljo tega, ker pogoji gospodarjenja še niso dovolj zastostreni, da bi to naravnost in tudi na vsakem koraku zahtevali.

Našo zgodbo potemtakem lahko zaključimo z ugotovitvijo, da je možno odkrito in pošteno sodelovanje med — po osnovni dejavnosti — sicer zelo različnimi poslovnimi partnerji, če le so dejanski poslovni interesi. In če za konec spet omenim Kovinarsko, bi dodal le še tole:

Od lanske proizvodnje v vrednosti 1,9 milijarde starih dinarjev naj bi letos prišli že na poltretjo milijardo. Vsaj doslej so prizadevanja tudi uresničili. Vprašanje je, kaj bi bilo, če bi se naslanjali zgolj na svoje sile. Bržčas ne bi mogli povedati, da se navzlic vsem težavam pri preskrbi s surovini, tako rekoč do pike držijo postavljenih rokov, da imajo več kot dovolj dela in osebnih dohodke s povprečjem 70 tisoč starih dinarjev. Marsikatero večje podjetje se z vsem tem ne more pohvaliti.

MILAN GOVEKAR

Pred vašim odhodom na dopust še na ogled, kaj vam prinaša za vroče dni

modna hiša
LJUBLJANA - MARIBOR

Nama LJUBLJANA

V BLAGOVNICI S STANOVANJSKO OPREMO
NAMA, Wolfova 1 — na izbiro v I. nadstropju:

- posteljno perilo, prešite in volnene odeje
- dekorativno blago
- serviete, prti, brisače
- preproge, tekači, obloge tal, zavese
- gospodinjski aparati: hladilniki, štedilniki, sesalci, loščilci, mešalci, bojlerji
- radio aparati, televizorji, gramofoni, magnetofoni, transistorji, radijske in TV antene
- svetilke: stropne, stenske, namizne, stoječe

Nakup pohištva in gospodinjskih aparatov tudi na potrošniški kredit — 10-odstotni popust pri plačilu z devizami.

nama LJUBLJANA

GOSTINSKO PODJETJE

SIDRO
Piran

vabi

v novo odprto restavracijo PUNTA, Piran, ki ima poleg 200 sedežev v restavraciji še 200 sedežev na gostinskem vrtu ter urejeno parkirišče